

Aanvullend rapport deputaten herziening kerkorde

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Ede 2014

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Generale regelingen	4
3.	Modellen en handreikingen	30
4.	Inwerkingtreding kerkorde	46
5.	Nieuwe opdracht	53

Bijlage

1	Errata op beleidsrapport	54
----------	---------------------------------	-----------

1 Inleiding

Het aanvullend rapport dat we hierbij indienen, is een vervolg op ons beleidsrapport dat eerder werd uitgebracht.

In dit rapport vindt u nieuwe generale regelingen en een voorlopige voorziening inzake de toekomst van de huidige deputaten ad art. 49 KO (hoofdstuk 2), alsmede modellen voor kerkenraadsregelingen (hoofdstuk 3).

Nog steeds zijn we niet klaar met ons werk. Met name de generale regelingen inzake predikantszaken, eredienst en kerklidmaatschap vergen nog wat tijd. In ons beleidsrapport hebben we al wel een inventarisatie geboden van bestaande regelingen en lacunes op dit punt.

Voor de overgang van de huidige naar de nieuwe kerkorde leveren we de noodzakelijke besluitvoorstellen (hoofdstuk 4).

We stellen voor onze nieuwe opdracht op twee punten uit te breiden (hoofdstuk 5).

Als bijlage aan dit rapport is een lijst met Errata op ons beleidsrapport toegevoegd.

Hoofdstuk A

A1.1 EENHEID VAN GELOOF EN BELIJDEN

NAAMGEVING VAN DE KERKEN

INVENTARISATIE

De GS Amersfoort-Centrum 2005 nam het volgende besluit:

Besluit:

1. uit te spreken dat de kerken als hun officiële naam handhaven: 'Gereformeerde Kerken in Nederland' voor het landelijk verband van kerken en 'Gereformeerde Kerk te ... [plaatsnaam, eventueel gevolgd door een verbindingsstreepje met een nadere aanduiding] voor een plaatselijke kerk;
2. de kerken op te roepen zich in officiële stukken en in het interne en externe rechtsverkeer te houden aan de officiële naam van de kerken;
3. uit te spreken dat de kerken, omdat naar buiten toe de identiteit van de kerken dikwijls verheldering nodig heeft, - zoals gebruikelijk - voor dat doel de toevoeging 'vrijgemaakt' kunnen gebruiken, al of niet tussen haakjes en bij voorkeur met een kleine letter om aan te duiden dat de toevoeging niet tot de officiële naam behoort;
4. in bijlage 4 van de Huishoudelijke Regeling onder 5.1.4 de zin „De toevoeging Vrijgemaakt wordt met hoofdletter en cursief weergegeven” te vervangen door: “De aanduiding ‘vrijgemaakt’ wordt, zo nodig, met kleine eerste letter en cursief achter de naam De Gereformeerde Kerk(en) geplaatst.”;
5. de plaatselijke kerken erop te wijzen dat zij, omdat in de komende jaren de kans op verwarring met de voormalige Gereformeerde Kerken (synodaal) zal afnemen, in de toekomst steeds meer zullen kunnen volstaan met de eenvoudige aanduiding 'Gereformeerde Kerk';
6. uit te spreken dat, omdat de website van de kerken een belangrijke functie naar buiten heeft, het logo en de domeinaanduiding 'gkv' daar gehandhaafd kunnen blijven, in combinatie met de officiële naam van de kerken en een nadere uitleg over de identiteit van de kerken; op langere termijn kan, wanneer de uitdrukking 'vrijgemaakt' of de letter 'v' niet meer zou bijdragen aan de herkenbaarheid van de kerken, een herziening op dit punt worden overwogen;
7. het rapport van de adviescommissie in de Acta op te nemen (bijlage 14.1);
8. dit besluit ter kennisneming toe te zenden aan de Protestantse Kerk in Nederland en aan de Voortgezette Gereformeerde Kerk in Nederland.

Gronden:

1. er is geen reden om het standpunt dat de generale synoden vanaf 1945 ten aanzien van de naam van de kerken hebben ingenomen, te wijzigen;
2. de bepaling onder 5.1.4 van de Huishoudelijke Regeling is thans niet consistent met het standpunt ten aanzien van de naam van de kerken;
3. het logo is door de Generale Synode van Zuidhorn 2002-2003 goedgekeurd en het verdient uit een oogpunt van continuïteit in de communicatie geen aanbeveling dit en de domeinaanduiding nu te wijzigen;
4. het rapport van de commissie geeft een overzicht van het beleid dat door verscheidene generale synodes ten aanzien van de naam van de kerken is gevoerd;
5. het is gewenst de Protestantse Kerk in Nederland te informeren over de naam van onze kerken, gelet op artikel 8 van de „Notariële akte in verband met de vereniging van de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK), de Gereformeerde

Kerken in Nederland (GKN) en de Evangelisch-Lutherse Kerk (ELK)”. Daarnaast presenteert een aantal plaatselijke kerken uit de voormalige GKN die niet met de kerkfusie van 2004 zijn meegegaan zich onder de naam Voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland; dat maakt het gewenst om ook deze kerken te informeren.

(Acta GS 2005, art. 184)

OVERWEGINGEN HKO

1. Dit besluit van de synode in 2005 is geen generale regeling in de strikte zin van het woord, maar kent wel aanwijzingen die bindend zijn voor de gezamenlijke kerken.
2. Om als generale regeling te kunnen gelden dient een aantal onderdelen te worden geschrapt, en dient de formulering van andere onderdelen aangepast te worden.

VOORSTEL

Bij art. A1.1 als generale regeling op te nemen:

GENERALE REGELING NAAMGEVING KERKEN

1. de officiële naam van de kerken is: ‘Gereformeerde Kerken in Nederland’ voor het landelijk verband van kerken en ‘Gereformeerde Kerk te ... [plaatsnaam, eventueel gevolgd door een verbindingsstreepje met een nadere aanduiding] voor een plaatselijke kerk;
2. de kerken houden zich in officiële stukken en in het interne en externe rechtsverkeer aan de officiële naam van de kerken;
3. de kerken kunnen, indien naar buiten toe de identiteit van de kerken verheldering nodig heeft, voor dat doel de toevoeging ‘vrijgemaakt’ gebruiken, al of niet tussen haakjes en bij voorkeur met een kleine letter om aan te duiden dat de toevoeging niet tot de officiële naam behoort.

Hoofdstuk B

GENERALE REGELING PREDIKANTSZAKEN

Zie de inventarisatie in ons beleidsrapport.

Daaraan voegen we nog toe in rubriek B:

B10 Pastorale zorg aan doven en slechthorenden (Acta GS 1993, art. 42, besluit 2, 3, 4, 7, 8; GS 1996, art. 55, besluit 3; GS 1999, art. 69, besluit 4; GS 2011, art. 60, besluit 2, 3).

B18 Inschakeling generale deputaten bij spanningen tussen kerkenraad en predikant (Acta GS 2005, art. 55, besluit 5)

Hoofdstuk C

Hieronder volgt een overzicht van de te handhaven regelingen en besluiten inzake kerkdiensten en lidmaatschap. Een omvattende Generale Regeling zal aan de volgende GS worden aangeboden.

C37 KERKDIENTEN

UITSPREKEN VAN DE ZEGEN

Ieder die door de kerkenraad geroepen wordt in een eredienst voor te gaan, ontvangt daarmee tevens de bevoegdheid om in die kerkdienst de groet en de zegen ongewijzigd uit te spreken, ook met opheffing van de handen.

(GS 1999 art. 48)

BEPERKTE BEVOEGDHEID NIET-PREDIKANTEN

Zie daarvoor de regeling preekconsent (GS 2011, bijlage 3.1)

ORDE VAN DIENST

(Nog aan te passen met besluiten van GS 2014)

Voor kerkdiensten die zijn aangepast voor verstandelijk beperkte gemeenteleden is informatie verkrijgbaar bij het Steunpunt Liturgie.

(vergelijk GS 1996 art. 54 en GS 1999 art. 63)

GEBRUIK VAN BIJBELVERTALINGEN

Het gebruik van Bijbelvertalingen voor de Schriftlezing in de erediensten is een onderwerp waarover de kerken gezamenlijk afspraken maken.

Het gebruik van de NBV 2004 wordt hartelijk aanbevolen.

De NBV komt daarin naast de Statenvertaling en de 'Nieuwe Vertaling' van 1951 die al gebruikt konden worden.

Indien kerkenraden het in bijzondere situaties wenselijk achten een andere Bijbelvertaling te gebruiken, dienen zij zich ervan bewust te zijn dat dit een Bijbelvertaling is die de kerken niet aanvaard hebben na gezamenlijk overleg.

(GS 2005 art. 32, 33, 41,88)

REGELING KERKMUZIEK

Een model voor een plaatselijke regeling is op te vragen bij het Steunpunt Liturgie.

(vergelijk GS 1999 bijlage 17)

KERKLIEDEREN

Een goed kerklied:

1. is geschikt om te functioneren in een liturgische context, waarbinnen Gods woorden en daden het centrum vormen;
2. is inhoudelijk in overeenstemming met de Schrift;
3. wordt wat betreft de taalkundige en muzikale vorm gekenmerkt door stijl en kwaliteit. Het kent een goede woord-toon-verhouding. Het is bruikbaar en toegankelijk voor mensen uit de huidige tijd en cultuur.

De psalmen vormen de belangrijkste bron voor onze gezongen omgang met God.

De generale synode zorgt voor een berijming van elk van de 150 psalmen. Deze zijn te vinden in het Gereformeerd Kerkboek, deels ook in het Liedboek voor de Kerken.

De generale synode zorgt tevens voor een lijst van andere liederen die in de kerkdienst gebruikt kunnen worden.

Liederens uit de bundels 'Opwekking' kunnen naast de psalmen en gezangen gebruikt worden in bijzondere diensten of op momenten in de gewone liturgie waarop ze wat toon en taal betreft goed passen.

(GS 1999 art. 58, GS 2008 art. 64)

BELIJDENISGESCHRIFTEN

Als belijdenis van de kerk geldt de tekst van de belijdenisgeschriften die is vastgesteld door de Generale Synode van Heemse 1984/1985.

FORMULIEREN

Bij de bediening van doop en avondmaal, bij openbare belijdenis van het geloof, bij afkondigingen in het kader van de kerkelijke tucht, bij de bevestiging van ambtsdragers en bij de kerkelijke bevestiging van een huwelijk maken de kerken gebruik van de volgende formulieren die zijn vastgesteld door de generale synode van Harderwijk 2011 (art. 44, vergelijk bijlagen 5.1, 5.2. en 5.3):

1. formulier voor de bediening van de doop aan de kinderen van de gelovigen 1;
2. formulier voor de bediening van de doop aan de kinderen van de gelovigen 2;
3. formulier voor de bediening van de doop aan de kinderen van de gelovigen 3;
4. formulier voor de bediening van de doop aan volwassenen;
5. formulier voor de openbare belijdenis van het geloof (door gedoopte catechisanten);
6. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 1;
7. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 2;
8. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 3;
9. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 4;
10. formulier voor de viering van het heilig avondmaal 5;
12. formulier voor de bevestiging van predikanten;
13. formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen;

En door de generale synode van Ede 2014:

14. formulier voor de kerkelijke bevestiging van het huwelijk
15. formulier voor de openbare kerkelijke tucht, inclusief het formulier om een buitengesloten gemeentelid weer op te nemen

Voor de bevestiging van predikanten in bijzondere dienst zijn formulieren op te vragen bij het Steunpunt Liturgie.

C 39 BEDIENING VAN DE DOOP

KINDEREN VAN DOOPLEDEN OF VAN MINDERJARIGEN

Kinderen van volwassen doopleden worden pas gedoopt nadat een van beide ouders openbare belijdenis van zijn geloof heeft gedaan.

(GS 1955 art. 105)

Indien de grootouder die door de rechter als voogd is aangewezen van het kind van zijn minderjarige (ongehuwde) kind de doop voor zijn kleinkind aanvraagt, zal de kerk dat verzoek alleen inwilligen wanneer het minderjarige (ongehuwde) kind en, waar van toepassing, **ook de andere natuurlijke ouder**, daarmee instemt.

(GS 2008 art. 21)

GEADOPTEEERDE KINDEREN

Een buitenlands kind dat volgens de daarvoor door de Nederlandse overheid wettelijk voorgeschreven procedure in verband met of met het oog op adoptie in een gezin van gelovige ouders is opgenomen, heeft na aankomst in Nederland een vaste plaats in dat gezin gekregen; daarom heeft het vanaf dat moment het recht op de doop.

(GS 2002 art. 34)

In geval van een adoptie van een Nederlands kind (zogenaamde binnenlandse adoptie) wordt de doop op verzoek van de adoptiefouders bediend nadat de rechterlijke uitspraak inzake de adoptie onherroepelijk is geworden.

Op verzoek van de aspirant-adoptiefouders kan de doopsbediening eerder plaatsvinden als sprake is van een duurzame zorgsituatie. De volgende bepalingen worden daarbij in acht genomen:

- a. er dient sprake te zijn van daadwerkelijke verzorging en opvoeding van het aspirant-adoptiefkind met een permanent karakter en met het toekomstperspectief van de adoptie;
- b. de ouders dienen toestemming te geven. Indien de ouders geen ouderlijk gezag meer uitoefenen, hoeft de mening van ouders niet doorslaggevend te zijn, maar mag het oordeel van de instantie die het gezag uitoefent het zwaarst wegen;
- c. indien ouders zelf aan aspirant-adoptiefouders vragen hun kind te laten dopen, wordt de doop bediend zodra de doopaanvraag door de ouders – ter verificatie door de kerkenraad – schriftelijk wordt bevestigd;
- d. in het bepalen van de leeftijd tot welke kinderen kunnen worden gedoopt handelen de kerkenraden naar analogie van andere praktijksituaties, in aansluiting bij het in Nederland geldende recht.

(GS 2008 art. 24)

PLEEGKINDEREN

De doop wordt aan kinderen in duurzame pleegsituaties op aanvraag van de pleegouders bediend onder de volgende voorwaarden:

- a. er is sprake van een pleegsituatie die door de Nederlandse wet is geregeld;
- b. in het hulpverleningsplan is sprake van een toekomstperspectief waarbij het pleegkind in het pleeggezin zal blijven;
- c. de ouders geven toestemming. Indien de ouders geen ouderlijk gezag meer uitoefenen, hoeft de mening van ouders niet doorslaggevend te zijn, maar mag het oordeel van die instantie die het gezag uitoefent het zwaarst wegen;
- d. indien ouders aan pleegouders vragen hun kind te laten dopen, wordt de doop bediend zodra deze doopaanvraag door ouders – ter verificatie door de kerkenraad – schriftelijk wordt bevestigd;
- e. in het bepalen van de leeftijd tot welke kinderen kunnen worden gedoopt handelen de kerkenraden naar analogie van andere praktijksituaties, in aansluiting bij het in Nederland geldende recht.

(GS 2008 art. 21)

C40 VIERING VAN HET AVONDMAAL

AVONDMAAL AAN HUIS

Er zijn geen overwegende bezwaren om desgevraagd bij de viering van het Heilig Avondmaal het brood en de beker te laten uitreiken aan hen die via de kerktelefoon of andere technische hulpmiddelen met de reguliere samenkomst van de gemeente zijn verbonden, mits:

- a. de kerkenraad de bediening aan huis laat plaatsvinden onder toezicht van één of meer ambtsdragers;
- b. zoveel mogelijk de viering gelijktijdig plaatsvindt met de viering in het kerkgebouw;
- c. het aantal adressen waar het avondmaal wordt bediend beperkt blijft.

(GS 2005 art. 51)

GASTEN

In principe ligt voor alle plaatselijke kerken de mogelijkheid open ongecensureerde belijdende leden van een CGK-gemeente toe te laten tot de viering van het avondmaal.
(GS 2005 art. 132)

Iemand die behoort tot een andere kerkgemeenschap kan als gast aan het avondmaal worden toegelaten, wanneer de kerkenraad zich ervan overtuigd heeft dat betrokkene:

- a. een aanvaardbare reden heeft het avondmaal in de gemeente te vieren en dat zijn deelname dienstbaar is aan de opbouw van het lichaam van Christus;
- b. in de eigen kerk tot het avondmaal is toegelaten, niet onder tucht staat, instemt met de gereformeerde belijdenis en godvrezend leeft, zoals bedoeld in art. C41.1 KO;
- c. met het oog op deelname aan het avondmaal bereid is zich te onderwerpen aan de onderlinge aansporing in de gemeente en aan het toezicht van de kerkenraad.

De wijze waarop de kerkenraad gasten hiervan in kennis stelt moet duidelijk zijn voor zowel gasten als de eigen gemeente.

(GS 2005 art. 50)

Instemming met de gereformeerde leer betekent niet meer of minder dan instemming met 'de leer van het Oude en Nieuwe Testament, zoals die in de Apostolische Geloofsbelijdenis samengevat is en in deze gemeente verkondigd wordt.'

(GS 2008 art. 22)

Zie ook de GR Kerkelijke Eenheid over de toelating tot het avondmaal.

C42 KERKELIJKE REGISTRATIE / LIDMAATSCHAP**TOELATING ANDERS DAN UIT ZUSTERKERKEN**

1. In het algemeen is opneming van volwassen doopleden uit andere kerkgemeenschappen alleen mogelijk in de weg van openbare geloofsbelijdenis.
2. Dit sluit niet uit dat de kerkenraad hen die daartoe nog niet kunnen komen, tot het catechetisch onderwijs toelaat en hun ook overigens geestelijke bijstand en leiding geeft.
3. In bijzondere gevallen is onmiddellijke opneming ook zonder belijdenis van het geloof geoorloofd, als daarbij de verplichting om tot belijdenis van het geloof en tot de viering van het heilig avondmaal te komen ten volle wordt erkend.

(GS 1939 art. 337)

1. Wanneer christen-asielzoekers of asielzoekers die tijdens hun verblijf hier tot het geloof gekomen zijn, toelating vragen tot de gemeenschap van de kerk als leden in volle rechten, handelt de kerkenraad in overeenstemming met art. C39 en C41 KO.
2. Kerkenraden laten asielzoekers, ongeacht hun status, op de gewone wijze als gasten tot de sacramenten toe, wanneer hij ervan overtuigd is:
 - a. dat zij in de christelijke gemeente waartoe ze behoorden, zijn toegelaten tot het avondmaal;
 - b. dat in een onderzoeksgesprek is gebleken dat zij met ons overeenstemmen in de grondstukken van de christelijke religie;
 - c. dat er een positief getuigenis van hun levenswandel gegeven kan worden, mede op grond van het getuigenis van diegenen die hen begeleiden, terwijl ze naar vermogen de kerkdiensten trouw bezoeken;
 - d. dat zij bereid zijn zolang zij als gasten aan het avondmaal deelnemen zich aan het toezicht van de kerkenraad te onderwerpen.
3. Vertrekt een asielzoeker die als gast was toegelaten tot de sacramenten naar een andere plaats, dan krijgt hij een schriftelijk getuigenis mee van de kerkenraad, opgesteld aan de hand van de onder 2. genoemde criteria. Op grond van dit getuigenis wordt een asielzoeker in de zusterkerk waar hij zich vervolgens meldt, eveneens als gast toegelaten tot het gebruik van de sacramenten.

(GS 2005 art. 40)

GASTLIDMAATSCHAP JONGEREN

Definitie van gebruikte begrippen:

- a. jongere: een niet-gehuwd dooplid of belijdend lid in de leeftijd tussen ongeveer 16 en 25 jaar;
- b. thuiskerk: de kerk, waar de jongere zijn ouderlijk huis heeft of waaruit hij afkomstig is;
- c. gastkerk: de kerk waarvan de jongere gastlid is, d.w.z. naar keus de thuiskerk of de kerk van de plaats waar de jongere studeert of werkt;
- d. attestatie: kerkelijke attestatie waarbij de betrokkene lid wordt van de geadresseerde kerk;
- e. verblijfsattestatie: kerkelijke attestatie waarbij de betrokkene een positie als gast krijgt in de geadresseerde kerk.

1. Wanneer een jongere verhuist naar een adres dat valt binnen het ressort van een zusterkerk in Nederland, terwijl hij tegelijk toch ook regelmatig in de plaats van herkomst zal verblijven stelt de kerkenraad hem de 'Regeling voor het gastlidmaatschap van jongeren' ter hand. Aan de hand daarvan wordt erover gesproken welke attestatie van toepassing is op die jongere. Wanneer het zwaartepunt van kerkelijk meeleven elders komt te liggen, wordt een attestatie afgegeven; wanneer het zwaartepunt van kerkelijk meeleven in de thuiskerk blijft wordt een verblijfsattestatie afgegeven.
2. In de kerk waarvan de jongere lid is, heeft hij alle rechten en plichten die verbonden zijn aan het doop- of belijdend lidmaatschap.
3. De kerkenraad van de kerk waar de jongere lid is, heeft de ambtelijke eindverantwoordelijkheid in het toezicht. Daar vindt ten minste het jaarlijkse huisbezoek plaats. Eventuele ontzegging van het avondmaal wordt zo spoedig mogelijk gemeld aan de gastkerk. Indien twee verantwoordelijke ouderlingen van de gastkerk van oordeel zijn dat tuchtoefening nodig is, berichten zij dit aan de andere betrokken kerk.
4. De verblijfsattestatie voor de jongere houdt in, dat hij in de gastkerk mag delen in alles wat het gemeenteleven te bieden heeft, zoals o.m.:
 - a. hij wordt welkom geheten in het kerkblad en krijgt als gastlid een plaats in het handboekje; hij krijgt het kerkblad en wordt uitgenodigd voor activiteiten van de kerk waarvan hij gastlid is;
 - b. als dooplid kan worden deelgenomen aan het catechetisch onderwijs, als belijdend lid kan worden deelgenomen aan het heilig avondmaal;
 - c. een ouderling zal met hem kennismaken en contact met hem onderhouden, al naar gelang de situatie dit vraagt.
5. Wordt er een attestatie uitgeschreven, dan noteert de kerk die de attestatie afgeeft deze jongere voor zichzelf meteen als gastlid. Op de attestatie wordt dit aangetekend, zodat de ontvangende kerk hiermee rekenen kan.
6. Wordt er een verblijfsattestatie uitgeschreven, dan wordt de jongere hiermee aan de ontvangende kerk gepresenteerd om hem gastvrij te ontvangen en op de afgesproken wijze naar hem om te zien.
7. De thuiskerk draagt er, zoveel als mogelijk is, zorg voor dat de verblijfsattestatie van een dooplid of een doopattest de desbetreffende zusterkerk vóór het begin van het nieuwe catechisatie seizoen bereikt.
8. Wanneer in de loop van de tijd het zwaartepunt van kerkelijk meeleven verschuift van de thuiskerk naar de gastkerk, is het mogelijk alsnog een attestatie aan te vragen en dus in de thuiskerk gastlid te worden.
9. De verblijfsattestatie is telkens voor één jaar geldig. Een keer per jaar gaat de kerkenraad met betrekking tot jongeren die gebruik maken van de regeling van het gastlidmaatschap na of de (verblijfs)attestaties en de gegevens daarvan nog actueel zijn.

(GS 1999 art. 67, GS 2002 art. 37)

C46.5 HUWELIJK

Generale regeling echtscheiding en hertrouwen na echtscheiding als bedoeld in artikel C46.5 van de kerkorde

Artikel C46.5 bepaalt: "In geval van echtscheiding en van hertrouwen na echtscheiding is de kerkenraad bevoegd tot een eigen oordeel over de kerkelijke consequenties daarvan met inachtneming van de generale regeling".

In zijn rapport aan de Generale Synode van Ede 2014 heeft de Raad van Advies huwelijk en echtscheiding in bijlage 6 de uitspraken over huwelijk en echtscheiding, gedaan door de generale synodes van 2005 en 2008, samengebracht in één overzicht. Dit overzicht, hieronder herhaald, heeft te gelden als de generale regeling ex artikel C46.5.

Met het oog op de tekst van de (herziene) kerkorde in tweede lezing hebben deputaten herziening kerkorde in de onderstaande tekst echter een aantal wijzigingen aangebracht (gemarkeerd). De Raad van Advies is hiervan op de hoogte gesteld.

Uitspraken door synodes over huwelijk en echtscheiding

Door synodes zijn uitspraken over huwelijk en echtscheiding gedaan, te beginnen met de GS Amersfoort-Centrum (2005) – de RvA heeft deze hieronder samengebracht:

a. Uitspraak over kerkelijke bevestiging van nieuw huwelijk na echtscheiding

uit te spreken, dat in principe in de Gereformeerde Kerken hertrouwen na een scheiding niet passend wordt geacht bij de stijl van het Koninkrijk van Christus. Wanneer een kerkenraad om gegronde redenen niettemin met een volgend huwelijk instemt, ziet hij, op dezelfde wijze als bij een eerste huwelijk, toe op de kerkelijke bevestiging ervan. De kerkenraad ziet daarbij tevens toe op een, voor zover noodzakelijk, aan de omstandigheden aangepast gebruik van **een van de vastgestelde formulieren** voor de kerkelijke bevestiging van het huwelijk.

Gronden:

1. de Heilige Schrift legt alle nadruk op Gods bedoeling met het huwelijk als een levenslange verbintenis (Mat. 19:6);
2. het past bij de stijl van het koninkrijk, zoals de Here Jezus ons die geleerd heeft, grote nadruk te leggen op het karakter van het gegeven jawoord. Een eenmaal gegeven belofte van trouw blijft gelden, zolang de andere partij nog geen volgend huwelijk gesloten heeft;
3. kerkenraden houden een eigen verantwoordelijkheid t.a.v. de vraag of een tweede huwelijk na echtscheiding aanvaardbaar is en kerkelijk bevestigd kan worden.

(Acta GS Amersfoort-Centrum 2005, art. 57, gewijzigd in Acta GS Zwolle-Zuid 2008, art. 35, art. 37, t.z.t. wijziging GS Ede 2014 opnemen).

b. Uitgangspunten en richtlijnen

Uitgangspunten

1. Het huwelijk is door de Here ingesteld. Deze hechte band tussen man en vrouw mag niet door mensen ontbonden worden (Gen. 2:24; Mal. 2:14-16; Mat. 19:3-9; 1 Kor. 7:10-11). Echtscheiding is een ernstig kwaad, dat zoveel mogelijk voorkomen en bestreden moet worden. Leven naar de stijl van het koninkrijk van Christus betekent dat we bij alle huwelijksmoeiten inzetten op verzoening en herstel van de relatie.
2. Indien een huwelijk ten gevolge van zonden of door de gevolgen van de zondeval is aangetast, dient in navolging van Christus middels berouw, vergeving en verzoening gestreefd te worden naar het herstel van de huwelijksband en/of in de weg van zelfverloochening de huwelijksband zoveel mogelijk te worden bewaard. Daarbij kan echter blijken dat in een echtscheiding moet worden berust.
3. In geval van de feitelijke beëindiging van de huwelijksband past het het meest bij de stijl van het koninkrijk van Christus het huwelijk formeel in stand te laten en te kiezen voor een oplossing waarbij de partners onderling afspraken maken en (doen) vastleggen of voor scheiding van tafel en bed.

4. Ook in de hiervoor bedoelde situaties blijft de gegeven trouwbelofte van kracht, zolang een van de beide partijen nog geen ander huwelijk heeft gesloten. Daarom past hertrouwen na een scheiding in principe niet bij de stijl van het koninkrijk van Christus.
5. Besluit een kerkenraad niettemin in te stemmen met het sluiten van een volgend huwelijk, dan ziet hij, op dezelfde wijze als bij een eerste huwelijk, toe op de kerkelijke bevestiging ervan. Hij ziet daarbij tevens toe op een, voor zover noodzakelijk, aan de omstandigheden aangepast gebruik van het formulier voor de kerkelijke bevestiging van het huwelijk.

Richtlijnen

1. Wanneer zich een scheiding dreigt voor te doen in het huwelijk van kerkleden, zal de kerkenraad zijn herderlijke zorg voor de betrokkenen gestalte geven in troost, bemoediging en vermaan. Indien de kerkenraad op basis van gesprekken met betrokken partijen zich een oordeel vormt over de situatie, zal dit oordeel geargumenteed in de notulen worden vastgelegd.
2. Indien de kerkenraad behoefte heeft aan advies, bijvoorbeeld indien tussen de kerkenraad en de betrokken gemeenteleden verschil van inzicht blijft bestaan over de vraag of in de beëindiging van het huwelijk en/of een opvolgend huwelijk moet worden berust in het licht van Gods Woord, dan kan de kerkenraad advies vragen aan de Raad van Advies. Ook kan de kerkenraad naar artikel E63.4 van de kerkorde advies vragen aan de classis.
3. Indien betrokkenen (of één van hen) vertrekken naar een andere gemeente, gedurende de tijd dat de onder sub 3 van de uitgangspunten genoemde situatie zich voordoet, wordt aan de kerkenraad aldaar beknopt de informatie verstrekt die noodzakelijk is voor de overdracht van de ambtelijke zorg. Voordat de andere kerkenraad wordt ingelicht, zal de betrokken broeder en/of zuster op de hoogte worden gesteld van de inhoud van deze informatie.
4. Is de echtscheiding een feit geworden, dan wordt op de attestatie vermeld: "deze broeder/zuster is gehuwd geweest. Het huwelijk werd op (datum) ontbonden door echtscheiding. Hij/zij was op dat moment lid van de Geref. Kerk te..."
Indien een kerkenraad nadere informatie nodig heeft, met name ter beoordeling van een eventuele nieuwe huwelijksluiting, zal hij met medeweten van de betrokkene zich wenden tot de raad van de in de attestatie genoemde kerk.
5. Overleg zal plaatsvinden tussen kerkenraden die met dezelfde huwelijksbreuk en echtscheiding te maken krijgen. De resultaten van dit overleg zullen schriftelijk worden vastgelegd.
Indien zich tussen de betrokken kerkenraden een verschil voordoet in de beoordeling van een huwelijksbreuk en zij tot verschillende oordelen komen ten aanzien van tuchttoefening en/of kerkelijke bevestiging van een nieuw huwelijk, zal aan de Raad van Advies dan wel de classis van de kerk die in de desbetreffende zaak een beslissing moet nemen, advies worden gevraagd.
6. [In situaties van echtscheiding of hertrouwen, waarbij sprake is van verwerping van vermaan en verharding in de zonde, zal de kerkenraad handelen volgens hoofdstuk D van de kerkorde.](#)
[Een kerkenraad zal de aanvullende maatregel toepassen in situaties die bekend zijn geworden in de gemeente en waar het uitblijven van een publiek signaal ondermijnende effecten kan hebben op anderen.](#)

~~De mededeling aan de gemeente kan zowel plaatsvinden in situaties waarin een kerkenraad betrokkene(n) niet afhoudt van het heilig avondmaal als in situaties waarin daarvan (nu of later) wel sprake kan zijn.~~

7. Het verdient aanbeveling dat elke kerkenraad een huwelijks catechese verzorgt en dat het volgen van die catechese krachtig wordt gestimuleerd voor hen die zich op hun huwelijk voorbereiden en te zijner tijd een kerkelijke huwelijksbevestiging zullen aanvragen.

(Acta GS Amersfoort-Centrum 2005, art. 57, besluit 6 en grond, gewijzigd in 2008, art. 35 'Revisieverzoek Acta GS Amersfoort-C, art. 57, besluit 3, besluit 2 en grond, gewijzigd in 2008, art. 37 'Revisieverzoek Acta GS Amersfoort-C, art.57, besluit 3, besluit 3-4 en gronden, t.z.t. wijziging GS Ede 2014 opnemen).

Hoofdstuk D

DE KERKELIJKE TUCHT

INVENTARISATIE

Onmondige kinderen van wie zich onttrekt of geëxcommuniceerd wordt (GS 1905, Bouma art. 76)

Geen tucht bij opzegging lidmaatschap (GS 1896, Bouma art. 77)

OPMERKINGEN HKO

1. Over onmondige kinderen bij onttrekking of buitensluiting:

De betreffende uitspraak van Utrecht 1905 is zo voorzichtig gesteld dat verheffing tot generale regeling niet gepast is.

Bovendien blijft de wijsheid die in de algemene regel is verwoord van kracht: die wijsheid geldt niet omdat de synode het heeft gezegd, maar de synode zei het omdat het een goede wijsheid is.

2. Tucht bij onttrekking:

Hier geldt iets dergelijks, maar dan nog sterker.

Niemand zal o.i. betwisten dat tucht stopt als iemand duidelijk aangeeft zich te willen onttrekken. Dat vast te leggen in een generale regeling roept meer vragen op dan het beantwoordt.

VOORSTEL

Deze twee besluiten behoeven geen generale regeling.

Hoofdstuk E

E62.6 MEERDERE VERGADERINGEN

VOORZIENING DEPUTATEN ARTIKEL 49 KO-OUDE

Inleiding

Artikel 49 KO1978 bevat de bepaling over de benoeming van deputaten door meerdere vergaderingen. Bepaald is onder meer:

“De particuliere synode zal bovendien deputaten benoemen die de classes moeten bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en – op verzoek van de classes – bij bijzondere moeilijkheden. Ook zullen zij, of enkele van hen, toezicht houden op de kerkelijke onderzoeken voor de beroepbaarstelling en de toelating tot het ambt van dienaar des Woords”.

Deze deputaten van de particuliere synode hebben dus drie taken:

1. bijstand aan de classes in de gevallen die de kerkorde voorschrijft: artikel 9, 14, 15 en 79 KO; ook ten aanzien van artikel 13 verlenen deputaten bijstand;
2. bijstand op verzoek van de classes bij bijzondere moeilijkheden;
3. toezicht houden op de kerkelijke onderzoeken beroepbaarstelling en toelating tot het ambt.

In de herziene kerkorde zijn aan de particuliere synode nieuwe stijl slechts twee taken toebedeeld: de aanwijzing van de afgevaardigden naar de generale synode en het fungeren als beroepsinstantie binnen de kerkelijke rechtspraak. Met liquidatie van de particuliere synode oude stijl wordt de taak van deputaten artikel 49 KO beëindigd. De bemoeienis van de classis bij de uitvoering van de huidige artikelen 9, 13, 14, 15 en 79 KO is weliswaar terug te vinden in de herziene kerkorde. De herziene kerkorde voorziet echter niet in de betrokkenheid van boven-classicale deputaten. Dit geldt eveneens voor de hierboven onder ad 2 genoemde taak. Voor ad 3 geldt dat deze taak wel geregeld is in de Regeling kerkelijk onderzoek voor de beroepbaarstelling (BSO) en de Regeling kerkelijk onderzoek voor de toelating tot het ambt van dienaar van het Woord (TLO), zodat een voorziening op dit punt getroffen moet worden.

Bij de behandeling van Werkorde 3, die leidde tot de vaststelling van de herziene kerkorde in eerste lezing, is op de Generale Synode van Harderwijk uitgebreid stilgestaan bij de consequenties van een andere opzet van de particuliere synodes (artikel 26A van de Acta). Daarbij is ook het verdwijnen van deputaten artikel 49 KO aan de orde geweest. Door deputaten herziening kerkorde is aangegeven dat de deputaten artikel 49 KO vooral waarde hebben als mensen die ervaring hebben op hun gebied. Die ervaring kan ook op een andere manier ter beschikking komen. Daarvoor moet dan wel een instantie worden gecreëerd: “De functie van deputaten ad art. 49 KO (..) komt bij generale deputaten Predikantszaken (vergelijk de adviesfunctie van deputaten kerkelijke eenheid zoals in 2005 is besloten)” (Aanvullende acta, pagina 17).

Stand van zaken

Artikel B8 van de herziene kerkorde bepaalt dat er een generale regeling voor predikantszaken dient te komen. Bij het opstellen van deze regeling zal ook bezien moeten worden of er een generaal deputaatschap predikantszaken moet komen. Het ligt in de bedoeling de taken van de huidige deputaten artikel 49 KO dan op enigerlei wijze een plek te geven in deze generale regeling en bij dit deputaatschap.

Naar verwachting zal aan de Generale Synode van Ede nog geen generale regeling voor predikantszaken voorgelegd kunnen worden en zal een vervolgoopdracht gegeven moeten worden om deze regeling te ontwerpen voor de volgende generale synode van 2017. De nu geldende regelingen op dit terrein zullen krachtens de bepalingen van het overgangsrecht onder de herziene kerkorde hun gelding gaan behouden. Dit betekent echter wel dat voor de voorziening van deputaten artikel 49 KO voor de periode vanaf de inwerkingtreding van de herziene kerkorde tot en met de besluitvorming op de volgende synode (een periode van naar verwachting zo'n twee jaar) een

'noodverband' gelegd moet worden om de taken van deze deputaten te behouden en elders te beleggen, namelijk op generaal niveau.

Nieuw generaal deputaatschap – taak

Voorgesteld wordt voor de periode vanaf de inwerkingtreding van de herziene kerkorde (is gelijk aan beëindiging particuliere synodes oude stijl) tot en met de besluitvorming op de volgende generale synode een tijdelijk **deputaatschap voor advies en bijstand aan classes** in het leven te roepen.

Dit deputaatschap krijgt drie taken:

1. advies en bijstand aan de classes in die gevallen waarin de (herziene) kerkorde aan de classis in predikantszaken een besluitvormende bevoegdheid dan wel de bevoegdheid tot goedkeuring van een besluit van een kerkenraad toekent;
2. advies en bijstand op verzoek van de classes bij bijzondere moeilijkheden;
3. goedkeuring verlenen in het kader van het kerkelijk onderzoek voor de beroepbaarstelling (BSO) en voor de toelating tot het ambt van dienaar van het Woord (TLO), als bedoeld in artikel B11.1 en B11.2.

Bij de taak ad 1 gaat het om de volgende artikelen: B11.3, B14.3, B15.4, B17.2, B19, B20.4, B21.4 en B22.5. In deze artikelen neemt de classis zelf een besluit dan wel heeft zij een goedkeurende bevoegdheid ten aanzien van besluiten van een kerkenraad. In deze gevallen kan de classis voor advies en bijstand de generale deputaten inschakelen. Het is de classis die daartoe besluit. In voorkomende gevallen kan een generale regeling of generaal besluit (vallend onder het overgangsrecht) een verplichting tot inschakeling bevatten.

Bij een inschakeling van deputaten bij ad 2 is het van belang goed in te gaten te houden dat het hier vooral gaat om moeilijkheden betreffende de samenwerking van kerken onderling en/of met de classis. Ook hier geldt dat de classis besluit tot inschakeling van generale deputaten. Bij problemen tussen een kerkenraad en zijn predikant ligt er geen taak voor deze generale deputaten omdat daar de deputaten bemiddeling en begeleiding (oud: probleembehandeling) kunnen worden ingeschakeld. Daarnaast kunnen ook visitatoren een rol in dit verband spelen. Geschillen op dit vlak zullen vaak voortvloeien uit de artikelen genoemd bij ad 1, waarbij binnen de kerkelijke rechtspraak de commissie van beroep in predikantszaken bevoegd is om daarvan kennis te nemen.

Nieuw generaal deputaatschap – samenstelling

De leden van het generaal deputaatschap verlenen niet slechts procesmatige ondersteuning aan de classes bij de uitvoering van regelingen maar ondersteunen ook bij moeilijke situaties. Dit vraagt van deputaten dat zij, behalve dat zij op de hoogte zijn van de uit te voeren regelingen, ook de capaciteiten bezitten om te adviseren, te bemiddelen, te intermediëren.

Ons kerkverband telt 31 classes. Het deputaatschap dient voldoende leden te hebben om aan de behoefte van de classes te voldoen. Daarbij is een regionale spreiding van de deputaten over het land gewenst om het werk door lange reistijden niet te bemoeilijken. Bij de leden kan in de eerste plaats gedacht worden aan predikanten, maar er kan ook ruimte zijn voor emeritus-predikanten en ervaren (gewezen) ouderlingen.

Omdat vooralsnog sprake is van een tijdelijk deputaatschap tot aan de volgende generale synode wordt voorgesteld de huidige deputaten artikel 49 KO van de huidige

negen particuliere synodes te vragen hun werkzaamheden na de liquidatie van de particuliere synode oude stijl in het nieuwe tijdelijke deputaatschap voort te zetten.

Instructie

Aan het tijdelijke deputaatschap dient een instructie te worden meegegeven waarvoor de volgende tekst wordt voorgesteld:

Instructie deputaten voor advies en bijstand aan classes

Artikel 1 Doelstelling

Het deputaatschap heeft als taak:

1. Op verzoek van een classis advies te geven en/of bijstand te verlenen aan de classes in die gevallen waarin de kerkorde aan de classis in predikantszaken de besluitvormende bevoegdheid dan wel de bevoegdheid tot goedkeuring van een besluit van een kerkenraad verleent.
2. Op verzoek van een classis advies te geven en bijstand te verlenen bij bijzondere moeilijkheden tussen kerken binnen die classis en/of tussen een kerk/kerken en de classis.
3. Goedkeuring te verlenen in het kader van het kerkelijk onderzoek voor de beroepbaarstelling (BSO) en voor de toelating tot het ambt van dienaar van het Woord (TLO), als bedoeld in artikel B11.1 en B11.2 van de kerkorde.

Artikel 2 Samenstelling

1. Het deputaatschap bestaat uit ten minste achttien leden, waarvoor in eerste instantie door de generale synode worden aangewezen zij die de functie van deputaat artikel 49 KO1978 vervullen op het moment dat de (herziene) kerkorde in werking treedt. De particuliere synodes (oude stijl) dragen er zorg voor dat op het moment van inwerkingtreding van de kerkorde ten minste twee van haar deputaten voor deze taak zijn aangewezen.
2. De generale synode benoemt een voorzitter voor het deputaatschap.
3. In geval van een tussentijdse vacature is het deputaatschap bevoegd, zo nodig, om op voorstel van zijn voorzitter een nieuwe deputaat aan te wijzen.

Artikel 3 Werkwijze

1. De voorzitter regelt de toedeling van de deputaten aan de classes en maakt deze toedeling aan de classes bekend.
2. Deputaten kunnen niet optreden in de classis waarbinnen zij woonachtig zijn.
3. Wanneer het advies en de bijstand van deputaten door een classis noodzakelijk wordt geacht of verplicht wordt voorgeschreven dan wordt namens de classis rechtstreeks met de toegedeelde deputaten contact opgenomen.
4. Deputaten leggen desgewenst hun advies of instemming ten behoeve van de classis schriftelijk vast.

Artikel 4 Kosten

De aan de werkzaamheden van deputaten verbonden reis- en administratieve kosten worden door hen in rekening gebracht bij de classis waarvoor de werkzaamheden worden verricht.

Artikel 5 Onvoorziene situaties

In onvoorziene situaties beslist het deputaatschap op voorstel van zijn voorzitter.

De in ons beleidsrapport aangereikte documentatie inzake de nieuwe PS-en (hoofdstuk 7, pag. 109-110) leiden tot de volgende generale regeling:

GENERALE REGELING PARTICULIERE SYNODE (nieuwe stijl)

1. *Ressorten*

1. De particuliere synode Noord wordt gevormd door de classes Appingedam, Assen, Buitenpost, Drachten, Groningen, Grootegast, Leeuwarden, Stadskanaal en Warffum.
2. De particuliere synode Oost wordt gevormd door de classes Enschede, Hardenberg, Hoogeveen, Kampen, Ommen, Zutphen en Zwolle.
3. De particuliere synode Zuid wordt gevormd door de classes Arnhem, Axel, Dordrecht/Gorinchem, Hoogvliet, Middelburg, Noord Brabant/Limburg en Rotterdam.
4. De particuliere synode West wordt gevormd door de classes Alkmaar/Haarlem, Amersfoort, Amsterdam/Leiden, Harderwijk, Hattem, Hilversum, Midden Holland en Utrecht.

2. *Samenroeping*

1. De particuliere synode wordt samengeroepen door de kerk te ..., met de kerk te ... als secunda.
2. De particuliere synode wordt samengeroepen voor elke generale synode, op een datum die in overleg met de generale deputaten administratieve ondersteuning door de samenroepende kerk wordt vastgesteld.
3. De uitnodiging wordt minimaal drie maanden voor de genoemde datum verzonden aan alle classes uit het particuliere ressort, evenals aan alle kerken in die classes.
4. De particuliere synode kan bovendien worden samengeroepen voor de behandeling van een beroepschrift naar art. F76.2 KO.

3. *Opening en constituering*

1. De particuliere synode wordt geopend namens de samenroepende kerk.
2. Na de opening wordt een moderamen verkozen, bestaande uit drie personen: een preses, een assessor en een scriba.

4. *Taken van het moderamen*

1. De preses leidt de vergadering.
2. De scriba legt de besluiten vast.
3. De assessor vervangt waar nodig de preses of de scriba.

5. *Bevoegdheid van de particuliere synode*

De particuliere synode is ingevolge de artikelen E66 en G83 KO alleen bevoegd om te besluiten inzake:

- a. de afvaardiging naar de eerstvolgende generale synode;
- b. de kerkelijke rechtspraak volgens art. F76 KO;
- c. huishoudelijke zaken die voortvloeien uit deze beide taken.

6. *Afvaardiging naar de generale synode*

1. De particuliere synode wijst voor elke generale synode afgevaardigden aan, te weten vier predikanten met zo mogelijk vier secundi en vier ouderlingen met zo mogelijk vier secundi.
2. Om tot een goede afvaardiging te komen kan de vergadering van alle beschikbare kandidaten een curriculum vitae vragen.

7. Financiën

1. De kosten van de vergaderingen van de particuliere synode, de onkosten van haar deputaten en de onkosten van de samenroepende kerk worden gedeclareerd bij de generale deputaten financiën & beheer.
2. De afgevaardigden naar de particuliere synode declareren hun reiskosten bij de classis die hen afvaardigde.

E69 ANDERE KERKEN IN NEDERLAND

DKE doen aan de GS het volgende voorstel (DOE-besluit 2):

de "Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente" te aanvaarden.

HKO: de besluitvorming door de GS wordt verwerkt (cf. onze nieuwe opdracht sub b)

E70 KERKEN BUITEN NEDERLAND

Deputaten BBK doen de GS het volgende voorstel (rapport BBK nieuw besluit 2.a (met betrekking tot regels voor relaties en netwerken):

Besluit 2:

a. bij het aangaan en onderhouden van relaties de regels voor zusterkerkrelaties niet langer ten aanzien van iedere buitenlandse kerk integraal als voorwaarde te stellen, maar per geval op maat afspraken te maken ten aanzien van de invulling van de relatie;

HKO: de besluitvorming door de GS wordt verwerkt (cf. onze nieuwe opdracht sub b)

Hoofdstuk F

F79 RECHTSPRAAK IN PREDIKANTSZAKEN

In overleg met de Commissie van Beroep in predikantszaken is de volgende regeling tot stand gekomen.

Generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken als bedoeld in artikel F79.3 van de kerkorde

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze generale regeling wordt verstaan onder:

- a. commissie: de commissie van beroep in predikantszaken, als bedoeld in artikel F79.1 van de kerkorde;
- b. voorzitter: de als zodanig door de generale synode benoemde voorzitter van de commissie of diens plaatsvervanger;
- c. besliscommissie: de drie door de voorzitter aangewezen leden van de commissie die in het concrete geval tezamen een concrete zaak in behandeling hebben;
- d. zittingsvoorzitter: de voorzitter zelf of de door hem aangewezen voorzitter van een besliscommissie;
- e. secretaris: de door de generale synode op voorstel van de commissie benoemde secretaris die de commissie ter zijde staat;
- f. predikant: de ambtsdrager als bedoeld in artikel B9 van de kerkorde.

Artikel 2 Samenstelling commissie

1. De commissie bestaat uit ten minste vijf leden.
2. De benoeming van de leden geschiedt door een besluit van de generale synode. Bij de benoeming van de leden ziet de synode erop toe dat in de commissie naast de juristen ook de beroepsgroep van de predikanten in voldoende mate is vertegenwoordigd.
3. Lid van de commissie kan zijn de persoon die:
 - belijdend lid is van een Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) of van een van de kerken waarmee conform artikel E69.1 van de kerkorde contact en samenwerking bestaat;
 - kerkelijk meelevend is;
 - beschikt over de juiste competenties;
 - in staat is te participeren in de kerkelijke rechtspraak.
4. Voorzitter, plaatsvervangend of zittingsvoorzitter kan slechts zijn hij, die de hoedanigheid van meester in de rechten heeft gekregen op grond van een met goed gevolg afgelegd masters-examen in het Nederlands recht aan een Nederlandse universiteit of hogeschool.

Artikel 3 Bevoegdheid

1. De commissie is als beroepsinstantie bevoegd om op verzoek van een predikant bindende uitspraken te doen over besluiten die zijn kerkenraad op basis van artikel B14 tot en met B22 van de kerkorde heeft genomen, met dien verstande dat de commissie niet bevoegd is om zich uit te spreken over de gronden van een besluit tot schorsing of afzetting van de betrokken predikant of over het besluit tot verlenging van een schorsing.
2. De commissie is tevens bevoegd om op gezamenlijk verzoek van een kerkenraad en zijn predikant bindende adviezen te geven in geschillen betreffende de naleving van de verbintenis tussen de kerk en de predikant, inclusief de wijze van ambtsvervulling door de predikant. Daarbij wordt deze regeling mutatis mutandis toegepast, met dien verstande dat tegen deze bindende adviezen geen hoger beroep open staat.
3. De generale synode staat de commissie toe om op te treden als geschillencommissie voor de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE). De wijze waarop dit geschiedt wordt afzonderlijk vanuit de VSE geregeld.

Artikel 4 Secretaris

1. De secretaris maakt geen deel uit van de commissie. Bij tussentijdse vacature benoemt de voorzitter van de commissie een tijdelijke secretaris.
2. De secretaris heeft tot taak het houden van register van ingekomen en verzonden stukken en de verdere procesbeheersing, de voorbereiding van de zittingen en vergaderingen, het opmaken van het proces-verbaal en de notulen en de verwerking van de uitspraken en besluiten en het beheer van het archief.
3. De secretaris heeft tevens tot taak het beheer van de geldmiddelen van de commissie.
4. De secretaris kan zich laten bijstaan door een notulist en/of administrateur.
5. Voorafgaand aan iedere generale synode stelt de secretaris een verslag samen van de verrichte werkzaamheden en een exploitatierekening. Deze zendt hij, na goedkeuring van de voorzitter, naar de synode.

Artikel 5 Aanvang van de procedure

1. De procedure vangt aan door indiening van een beroepschrift bij de secretaris van de commissie door de predikant of diens gemachtigde volgens de desbetreffende bepalingen van de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak (artikel 4), met dien verstande dat voor 'meerdere vergadering', voor 'deputaten' en voor 'deputaatschap' de commissie wordt gelezen.

Wanneer de predikant een gemachtigde heeft ingeschakeld, wordt diens naam en adres vermeld.

2. De indiener stuurt de kerkenraad gelijktijdig een kopie van het beroepschrift met bijlagen en maakt daarvan melding bij de secretaris.
3. De secretaris bevestigt schriftelijk of per e-mail de ontvangst van het beroepschrift. Hij doet tevens ten spoedigste na ontvangst mededeling aan de voorzitter, onder vermelding van de naam en de adresgegevens van de betrokken partijen en een korte beschrijving van de aard van het geschil en de vordering.
4. Iedere partij kan voor de commissie in persoon verschijnen of zich doen vertegenwoordigen door een advocaat dan wel door een daartoe speciaal schriftelijk gemachtigde. Iedere partij kan zich door personen van haar keuze doen bijstaan.
5. Indien een partij zich door een advocaat of gemachtigde doet vertegenwoordigen of bijstaan, stelt zij zo spoedig mogelijk de commissie en de wederpartij hiervan schriftelijk in kennis. Indien het beroepschrift of het korte antwoord is uitgegaan van een gemachtigde, wordt deze kennisgeving geacht te zijn gedaan.
6. Ingeval een partij zich in de procedure laat vertegenwoordigen, zenden partijen en de secretaris alle op de procedure betrekking hebbende stukken in ieder geval aan de vertegenwoordigende advocaat of gemachtigde.
7. De voorzitter stelt binnen drie weken na ontvangst van het beroepschrift een besliscommissie samen en informeert over de samenstelling daarvan alle commissieleden. De besliscommissie handelt in een concrete zaak als de commissie.
8. De besliscommissie mag niet in meerderheid uit predikanten bestaan. Zij die direct of indirect betrokken zijn of zijn geweest dan wel enig ander belang hebben in het aanhangige geschil, kunnen geen deel uitmaken van de besliscommissie.
9. Commissieleden die niet zijn opgenomen in de besliscommissie, onthouden zich gedurende de loop van de procedure van uitspraken over de concrete zaak.
10. Zodra de besliscommissie is samengesteld worden partijen door de secretaris geïnformeerd over de samenstelling daarvan.
11. Indien indiener of de wederpartij van mening zijn dat er omstandigheden zijn om aan te nemen dat een lid van de besliscommissie in onvoldoende mate onpartijdig staat ten opzichte van de te behandelen zaak, deelt hij dat binnen twee weken mee aan voorzitter van de commissie.
12. Wraking van een commissielid of van de voorzitter is ook mogelijk tijdens de behandeling van het geschil, indien er sprake is van een partijdige opstelling dan wel de schijn van partijdigheid wordt gewekt. Zolang niet is beslist op het wrakingsverzoek wordt de behandeling van de zaak opgeschort totdat over de wraking is beslist.
13. Voor de behandeling van een wrakingsverzoek stelt de voorzitter een wrakingscommissie samen van drie niet bij het geschil betrokken commissieleden. Deze beslist of de gewraakte persoon deel uit kan blijven maken van de besliscommissie.

Artikel 6 **Behandeling van het geschil**

1. De besliscommissie ziet erop toe dat partijen op voet van gelijkheid worden behandeld. Zij geeft iedere partij in gelijke mate de gelegenheid voor haar rechten op te komen en haar stellingen voor te dragen.
2. Na toezending van het dossier door de secretaris aan de besliscommissie zenden partijen hun mededelingen en andere geschriften rechtstreeks aan de leden van de besliscommissie. Van iedere mededeling of geschrift wordt gelijktijdig een afschrift aan de secretaris en de wederpartij gezonden.

Hetzelfde geldt voor mededelingen van de commissie aan partijen. Voor een goede uitvoering van het bovenstaande wordt door de secretaris een verzendlijst samengesteld.

3. De commissie bepaalt de wijze waarop en de termijnen waarbinnen het geding gevoerd zal worden met inachtneming van de bepalingen van deze regeling en de omstandigheden van de procedure. Zij ziet toe op een voortvarend verloop van de procedure. Zij is bevoegd op verzoek van een partij of uit eigen beweging in bijzondere gevallen een door haar vastgestelde termijn te verlengen.
4. De besliscommissie kan op verzoek van een partij of uit eigen beweging na ontvangst van het dossier dan wel in een later stadium van het geding, partijen horen en ze de gelegenheid bieden mondeling hun standpunt toe te lichten. Partijen kunnen hiervan nadrukkelijk afzien. In dat geval is het aan de besliscommissie te bepalen of alsnog een hoorzitting dient plaats te vinden en of partijen daarbij dienen te verschijnen.
5. Alvorens een hoorzitting te bepalen geeft de besliscommissie de kerkenraad gelegenheid binnen een door haar bepaalde termijn verweer te voeren.
6. De hoorzitting is openbaar, tenzij vertrouwelijkheid of privacybelangen naar het oordeel van de besliscommissie voor het geheel of voor een deel van de behandeling een besloten zitting noodzakelijk maken.
7. De besliscommissie bepaalt de dag, het tijdstip en de plaats van de hoorzitting. Ze stelt partijen hiervan schriftelijk in kennis met inachtneming van een redelijke termijn voorafgaand aan de zitting. Hetzelfde geldt voor eventuele vervolgzittingen, zo die naar het oordeel van de besliscommissie nodig zijn.
8. Blijft de kerkenraad zonder daartoe gegronde redenen aan te voeren, in gebreke binnen de door de besliscommissie bepaalde termijn zijn verweer in te dienen, dan kan de besliscommissie aanstonds uitspraak doen. Bij die uitspraak zal de besliscommissie het beroep van de predikant gegrond verklaren en het gevorderde toewijzen, tenzij dit haar onrechtmatig of ongegrond voorkomt. De besliscommissie kan, alvorens uitspraak te doen, van de predikant het bewijs van een of meer van zijn stellingen verlangen.
9. Het bepaalde in het vorige lid is van overeenkomstige toepassing indien een zitting, al dan niet voorafgegaan door een wisseling van schriftelijke stukken, plaatsvindt en de kerkenraad, ofschoon behoorlijk opgeroepen, niet ter zitting verschijnt, zonder daartoe gegronde redenen aan te voeren.
10. Blijft de predikant zonder gegronde redenen in gebreke zijn beroepschrift binnen de door de besliscommissie bepaalde termijn overeenkomstig een opdracht van de besliscommissie naar behoren toe te lichten, dan kan de besliscommissie door het doen van een uitspraak een einde maken aan het geding.

Artikel 7 **Getuigen en deskundigen**

1. De besliscommissie kan ambtshalve of op verzoek van partijen getuigen horen. Voor zover hier niet anders bepaald zijn daarop de desbetreffende bepalingen van de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak (artikel 10) van toepassing.
2. Een partij is vrij een door haar ingewonnen advies van een deskundige over te leggen. Indien de partij die het advies heeft overgelegd of de wederpartij daarom heeft verzocht, dan wel de besliscommissie zulks heeft bepaald, wordt de deskundige door de besliscommissie opgeroepen om ter zitting een nadere toelichting te geven, tenzij dit naar het oordeel van de besliscommissie geen toegevoegde waarde heeft.
3. De besliscommissie kan op verzoek van een van de partijen of ambtshalve een of meer deskundigen benoemen tot het uitbrengen van een advies. Ze zendt

onverwijld aan partijen een afschrift van de benoeming van de deskundige en van de aan hem gegeven opdracht.

4. Indien een partij de deskundige niet de voor hem vereiste inlichtingen verschaft of de voor hem benodigde medewerking verleent, kan de deskundige de besliscommissie verzoeken de desbetreffende partij daartoe opdracht te geven.
5. Na ontvangst van het rapport van de deskundige wordt dit in afschrift onverwijld aan partijen toegezonden. Partijen worden in de gelegenheid gesteld schriftelijk op het rapport van de deskundige te reageren binnen een door de besliscommissie te bepalen termijn.
6. Ieder der partijen kan de besliscommissie schriftelijk verzoeken de deskundige in een zitting van de besliscommissie te doen horen. Indien een partij zulk een verzoek wenst te doen, deelt zij dit onverwijld na ontvangst van het rapport van de deskundige mede. Ter zitting krijgt ieder der partijen de mogelijkheid de deskundige vragen te stellen en op- of aanmerkingen te maken. Aan partijen wordt op hun verzoek de gelegenheid gegeven hunnerzijds deskundigen op dezelfde zitting voor te brengen.
7. De kosten van de getuigen en deskundigen komen voor rekening van de partij die hen inschakelt of wenst op te laten roepen. Als de besliscommissie ambtshalve oproept, betaalt de betrokken kerk.

Artikel 8 **Uitspraak**

1. De commissie doet uitspraak op basis van de gronden, als vermeld in artikel F73.1 van de kerkorde. De commissie kan een geheel of gedeeltelijk einduitspraak dan wel een tussenuitspraak doen.
2. De uitspraak wordt binnen vier weken gedaan. De datum van uitspraak wordt aan het einde van de zitting als bedoeld in artikel 6 meegedeeld aan de partijen. Indien van een zitting is afgezien, volgt de mededeling na de laatste wisseling van schriftelijke stukken. De besliscommissie is bevoegd de termijn indien noodzakelijk te verlengen. In alle gevallen beslist zij met bekwame spoed.
3. De uitspraak wordt door de voorzitter van de besliscommissie en door de secretaris ondertekend.
4. De uitspraak van de commissie is uitvoerbaar bij voorraad.
5. Elke uitspraak wordt schriftelijk opgemaakt en dient te bevatten:
 - a. de namen van de leden van de besliscommissie of, in geval van een voorlopige voorziening, de naam van de voorzitter;
 - b. de namen en woon-, vestigings- of gewone verblijfplaatsen van partijen;
 - c. een kort overzicht van de procedure;
 - d. een weergave van de vordering;
 - e. de gronden voor de in de uitspraak gegeven beslissing;
 - f. de beslissing;
 - g. de plaats en datum van de uitspraak;
 - h. voor zover van toepassing - de termijn van hoger beroep op de generale synode.
6. De secretaris draagt er zorg voor dat op de dag van uitspraak dan wel onmiddellijk daarna een exemplaar van de uitspraak bij aangetekende brief aan iedere partij wordt gezonden.
7. De secretaris en de voorzitter zorgen ervoor dat de uitspraak al dan niet verkort binnen redelijke tijd geanonimiseerd wordt gepubliceerd, om de rechtseenheid en rechtszekerheid te dienen.

Artikel 9 **Voorziening in spoedeisende situaties**

1. De voorzitter is bevoegd uit hoofde van onverwijldde spoed, gelet op de belangen van partijen, en omdat een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereist, op verzoek van een belanghebbende een voorlopige voorziening te treffen. Deze

bevoegdheid omvat mede de bevoegdheid zekerheidstelling te gelasten ten behoeve van de partij die dat vordert, in een door de voorzitter te bepalen vorm ter zake van iedere vordering of tegenvordering van de belanghebbende jegens de tegenpartij.

2. De voorzitter kan de genoemde bevoegdheden delegeren aan een door hem daartoe aangewezen commissielid dat voldoet aan de eis als bedoeld in artikel 2, lid 4 van deze regeling.
3. Het verzoek tot een voorlopige voorziening wordt bij voorkeur ingediend gelijktijdig met de indiening van het beroepschrift. Ook kan hangende de behandeling van een beroepschrift om spoedeisende redenen een voorziening worden gevraagd.
4. Het verzoek wordt ingediend bij de secretaris van de commissie met gelijktijdige verzending van een afschrift aan de wederpartij en bevat een duidelijke omschrijving van de gevraagde voorziening bij voorraad, van de gronden van het verzoek en van die, waarop de gestelde spoedeisendheid berust. De producties waarop het verzoek is gebaseerd, worden met het verzoek ingediend.
5. De voorzitter bepaalt terstond de dag, het tijdstip en de plaats van een hoorzitting waarop het verzoek wordt behandeld en doet daarvan onverwijld schriftelijk mededeling aan partijen. Indiening van verdere schriftelijke stukken heeft slechts plaats wanneer de voorzitter dit bepaalt.
6. Indien de voorzitter van oordeel is dat de zaak onvoldoende spoedeisend is, of te ingewikkeld om bij wege van beslissing bij voorraad te worden beslist, kan hij op die grond het verzoek geheel of gedeeltelijk afwijzen met de bepaling dat daarover door de commissie zal worden beslist.
7. De beslissing van de voorzitter dient te voldoen aan de vereisten van artikel 8, lid 5 en wordt uiterlijk binnen veertien dagen na sluiting van de hoorzitting door de secretaris aan partijen meegedeeld en toegezonden.
8. De beslissing bij voorraad prejudicieert op geen enkele wijze het uiteindelijke oordeel van de commissie over de zaak ten gronde.
9. Tegen de beslissing van de voorzitter staat geen beroep op de commissie dan wel hoger beroep op de generale synode open.

Artikel 10 **Hoger beroep**

De predikant of de kerkenraad kan tegen een bindende uitspraak als bedoeld in artikel 3, lid 1 binnen zes weken na verzending van de uitspraak hoger beroep indienen bij de generale synode op grond van artikel F77 van de kerkorde. Dit geldt ook voor een uitspraak over een gedeelte van het beroep. Ten aanzien van dit hoger beroep is de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak van toepassing.

Artikel 11 **Slotbepalingen**

In gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de commissie na partijen hierover te hebben gehoord.

Artikel 12 **Inwerkingtreding**

Deze regeling is vastgesteld door de Generale Synode van Ede 2014 en treedt in werking op een door de generale synode te bepalen tijdstip.

Generale regeling klachtencommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties (SMKR) als bedoeld in artikel F80 van de kerkorde

Artikel F80 bepaalt: “Ter zake van seksueel misbruik door een kerkelijke functionaris in een kerkelijke relatie staat een klachtrecht open op de klachtencommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties volgens de generale regeling”.

In zijn rapport aan de Generale Synode van Ede 2014 heeft het deputaatschap SMKR in bijlage 4 de geïntegreerde klachtenregeling seksueel misbruik in kerkelijke relaties opgenomen, bestaande uit ‘Regeling klachtencommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties’ en de ‘Regeling beroepscommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties’. Voor de tekst van deze regelingen wordt verwezen naar het rapport van deputaten SMKR (pagina 19 t/m 30). Deze regelingen hebben straks te gelden als de generale regeling ex artikel F80 en worden hier niet opnieuw ingevoegd.

In hun rapport hebben deputaten SMKR het volgende opgemerkt: “Verder is de nieuwe klachtenregeling voorgelegd aan deputaten kerkorde. Met dank voor hun grondige reactie nemen we enkele punten mee naar het Harderwijker Beraad om samen met de CGK en NGK deze verbeterpunten in de Regeling te verwerken. Omgekeerd zijn er in de Nieuwe Kerkorde nog detailpunten die aanpassing behoeven met het oog op de Regelingen SMKR” (pagina 9).

Deputaten HKO constateren dat hun reactie (nog) niet tot aanpassingen van de regelingen heeft geleid. Zij hebben niet de behoefte gevoeld bij de eigen inbreng in verband met de consideraties wijzigingsvoorstellen te doen voor aanpassing/uitbreiding van artikel F80. Deputaten HKO zijn van mening dat de nieuwe (kerkrechtelijke) context om nadere studie en gesprek binnen het deputaatschap SMKR vraagt en zijn graag bereid daaraan een bijdrage te leveren.

Deputaten HKO willen nog wel attenderen op het volgende. De tekst van de regelingen zoals deputaten SMKR in hun beleidsrapport hebben opgenomen strookt niet met de regelingen als vastgesteld door de Generale Synode van Harderwijk. Zo is bijvoorbeeld de feitelijke onjuistheid in artikel 1a niet gecorrigeerd. De synode heeft de aanduiding ‘kerkelijk werker’ gewijzigd in ‘kerkelijk functionaris’. Het deputaatschap SMKR is daar door ons al in een eerder stadium op gewezen.

Hoofdstuk G**G82 FINANCIËLE BIJDAGEN EN ONDERLINGE STEUN****G82.2 ONDERLINGE STEUN (HULPBEHOEVENDE KERKEN)**

In aanvulling op ons beleidsrapport geven we hieronder de voorstellen van deputaten GS 11:

Instructie deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken

1. Voor 2015 en volgende jaren beoordelen deputaten de financiële draagkracht van de particuliere synoden, c.q. classes die een verzoek om aanvullende steun doen, en kennen zij een bedrag aan steun toe. Deputaten verrichten hun werkzaamheden zoveel als mogelijk is binnen het vastgestelde budget. Benodigde middelen worden door middel van een omslag over alle leden van de kerken door deputaatschap F&B geïnd.

- 2 Bij het beoordelen van de financiële draagkracht van een particulier ressort, c.q. classis nemen deputaten mede in overweging of door de ter plaatse geldende regelingen voldoende aandacht wordt besteed aan de eigen inspanningsverplichting van de kerken die steun ontvangen; deputaten zijn bevoegd zo nodig de hoogte van de normbedragen aan te passen; ook wordt door hen nagegaan of de steun uitsluitend wordt gebruikt voor de instandhouding van een predikantsplaats en niet (bijvoorbeeld) voor bijzondere projecten of het opbouwen van reserves.
- 3 Bij het innen en verlenen van steun spelen alle kerkelijke vergaderingen een rol, in die zin dat er sprake zal zijn van een piramidale opbouw: hoe dichter een kerkelijke vergadering betrokken is bij de instandhouding van de erediensten in een hulpbehoevende kerk, des te meer mag van haar een bijdrage worden verwacht.
- 4 *Gedurende de periode dat de particuliere synoden conform KO editie 1978 fungeren:*
Een particulier ressort kan aanvullende steun vragen aan het deputaatschap GS 11, maar komt pas in aanmerking voor aanvullende steun wanneer door kerkleden in dat ressort reeds een bedrag per ziel wordt opgebracht van € 6,-- (als totaal van de classicale en particulier-synodale quota) en aan gestelde criteria wordt voldaan.
Vanaf moment dat de particuliere synoden niet meer conform KO editie 1978 fungeren:
Een classis kan aanvullende steun vragen aan het deputaatschap GS 11, maar komt pas in aanmerking voor aanvullende steun wanneer door kerkleden in die classis reeds een bedrag per ziel wordt opgebracht van € 8,-- en aan gestelde criteria wordt voldaan.
- 5 De inning van het quotum en het beheer van de gelden worden op de gebruikelijke wijze opgedragen aan deputaten financiën en beheer (F&B), die tevens zorg dragen voor uitbetaling van de toegekende steunbedragen. De verdere uitwerking van regelgeving en normering vindt plaats in overleg met deputaten F&B. 6 Deputaten brengen rapport uit van hun werkzaamheden uiterlijk drie maanden voor de eerstvolgende synode. Daarin wordt tenminste gerapporteerd:
- a. ervaringen met het verlenen van ondersteuning,;
 - b. mogelijke overdracht van alle taken aan deputaten F&B.

Hoofdstuk H

H86.2 WIJZIGING KERKORDE

Generale regeling voor wijziging van de kerkorde, als bedoeld in artikel H86.2 van de kerkorde

Artikel 1 Voorstel tot wijziging

1. Een voorstel tot wijziging van een bepaling in de kerkorde kan worden ingediend door een classis, door een aan de generale synode verbonden deputaatschap of gedurende de zittingsperiode van de generale synode door een of meer afgevaardigden of door het moderamen.
2. De schriftelijke indiening geschiedt op de door de generale synode in de huishoudelijke regeling voorgeschreven wijze.
3. Het voorstel tot wijziging wordt na indiening voor advies voorgelegd aan het door de generale synode benoemde deputaatschap op het gebied van kerkrecht en kerkorde. Het advies maakt onderdeel uit van de bespreking van het voorstel op de generale synode.

Artikel 2 **Procedure inhoudelijke wijziging**

1. Indien het voorstel een inhoudelijke wijziging van een bepaling in de kerkorde inhoudt, vindt besluitvorming door de generale synode in eerste lezing plaats.
2. De kerken beraden zich binnen de classes op het besluit tot wijziging in eerste lezing en dienen zo nodig als classis hun consideraties in bij de generale synode.
3. Het door de generale synode benoemde deputaatschap op het gebied van kerkrecht en kerkorde adviseert de generale synode over de ingediende consideraties.
4. In de regel stelt de eerstvolgende generale synode in tweede lezing de definitieve tekst vast. Deze vaststelling geschiedt bij meerderheid van stemmen.
5. Indien de ingediende consideraties leiden tot amendering van de vaststelling in eerste lezing is voor de vaststelling in tweede lezing een gekwalificeerde meerderheid van drie-vierde van het aantal uitgebrachte stemmen vereist.

Artikel 3 **Procedure tekstuele wijziging**

Indien het voorstel slechts een tekstuele wijziging van een bepaling in de kerkorde inhoudt, vindt besluitvorming door de generale synode gedurende haar zittingsperiode plaats. De procedure als beschreven in artikel 2 van deze generale regeling is hierbij niet van toepassing.

Toelichting

'Oud' recht

De Generale Synode van Zuidhorn 2002-2003 heeft een procedure vastgesteld voor wijziging van de kerkorde (Acta artikel 19).

Besluit:

1. te onderscheiden tussen twee procedures voor wijziging van de kerkorde, afhankelijk van de vraag of slechts tekstuele aanpassing wordt verlangd dan wel een inhoudelijke wijziging aan de orde is;
2. voorstellen die slechts tot tekstuele aanpassingen leiden, kunnen door de generale synode zelf worden gerealiseerd. Daarbij geldt niet de eis dat het voorstel vooraf aan de plaatselijke kerken ter kennis is gebracht;
3. de volgende procedure vast te stellen voor een algehele herziening van de kerkorde en bij inhoudelijke herziening van afzonderlijke bepalingen van de kerkorde:
 - a. voorstellen die structurele en/of inhoudelijke wijzigingen behelzen, behoren tijdig in de kerkelijke weg te worden voorbereid;
 - b. nadat vervolgens op de generale synode besluitvorming in eerste lezing heeft plaatsgevonden, beraden de kerken zich op classisniveau over de voorgestelde teksten, en zenden hun consideraties in bij de generale synode;
 - c. uiterlijk een half jaar nadat de voorgestelde teksten naar de kerken zijn gezonden, stelt de generale synode in tweede lezing de definitieve tekst vast bij meerderheid van stemmen, na beraad over de ingediende consideraties;
 - d. bij de vaststelling in tweede lezing is amendering mogelijk. Daarbij geldt als voorwaarde dat de consideraties daartoe aanleiding geven. Voor het realiseren van een amendement in de tweede fase is een gekwalificeerde meerderheid van drievierde van het aantal uitgebrachte stemmen vereist.

Gronden:

1. deputaten hebben aangetoond dat een dergelijke verdeling verhelderend werkt;
2. tekstuele aanpassingen vinden hun oorzaak als regel in voor allen heldere externe omstandigheden, waarbij niet meer gebeurt dan het actualiseren van die omstandigheden in de tekst van de kerkorde. Uit de aard van die zaak hoeven mindere vergaderingen daar niet ook nog mee belast te worden;
3. het hoort bij de aard van ons kerkverband dat alle kerken betrokken worden bij structurele en inhoudelijke wijzigingen van de kerkorde;
4. om de stroom van reacties te kanaliseren en tegelijk toch alle plaatselijke kerken erbij te betrekken is de classis de meest aangewezen vergadering om de consideratie te laten plaatsvinden;
5. een procedure van classicale consideratie is een brede raadpleging, waarbij de classes zowel instemmende als kritische notities kunnen maken. Zo'n procedure lijkt een geschikt middel om kerkelijke betrokkenheid en draagvlak gestalte te geven;
6. de synode die in eerste instantie over een wijziging beslist heeft, behoort die wijzigingsprocedure zelf af te ronden.

Er zijn dus drie soorten wijzigingen te onderscheiden:

1. tekstuele aanpassing;
2. inhoudelijke herziening van afzonderlijke bepalingen;
3. algehele herziening van de kerkorde.

Nu de kerken een traject doorlopen hebben van algehele herziening van de kerkorde lijkt het zinvol de generale regeling te beperken tot de eerste twee categorieën. Mocht in de toekomst opnieuw besloten worden tot een algehele herziening dan kan de generale synode die daartoe besluit ook de daarbij behorende procedure vaststellen, al dan niet conform de voorliggende generale regeling.

Sinds 'Zuidhorn' is er in de generaal-synodale organisatie het nodige veranderd. Daarnaast is ervaring opgedaan met een traject van herziening van de kerkorde. De regeling van 'Zuidhorn' is algemeen gesteld en moet op bepaalde punten wat concreter geformuleerd worden binnen de kaders van de herziene kerkorde.

Artikelsgewijs

In artikel 1 wordt de bevoegdheid tot het indienen van een voorstel tot wijziging van bepaling uit de kerkorde breed genomen. Het betreft hier een *bepaling*, niet de gehele kerkorde. Nu de herziene kerkorde op tal van terreinen bepalingen bevat en in vergelijking tot de kerkorde van 1978 omvangrijker is, moet de mogelijkheid bestaan op meerdere niveaus wijzigingsvoorstellen in te dienen. De kerkelijke weg vanuit de kerken loopt via de classes. Deputaten van de generale synode die bij de uitvoering van hun taken tegen beperkingen of formuleringen aanlopen moeten tevens deze bevoegdheid hebben. Staande de vergadering van de generale synode kan blijken dat aanpassing nodig is. Ook dan moet de bevoegdheid aanwezig zijn voorstellen daartoe te doen. Wanneer de kerkorde een levend document moet zijn, moeten geen te hoge drempels opgeworpen worden voor wijziging. De bepaling van lid 2 is ook opgenomen in de generale regeling voor revisieverzoeken. Lid 3 waarborgt dat met een deskundig oog naar het wijzigingsvoorstel wordt gekeken om te voorkomen dat wijzigingen strijden met het karakter van de kerkorde of met andere bepalingen. Ook kan het deputaatschap beoordelen of wijziging van een generale regeling noodzakelijk is.

Artikel 2 betreft een inhoudelijke wijziging van een bepaling in de kerkorde. Daarbij wordt het 'twee lezingen' systeem gevolgd met de consideraties door de classes. De

vraag doet zich voor of dezelfde generale synode de wijziging van de kerkorde afhandelt of dat dit gebeurt door de eerstvolgende generale synode. Voor het laatste pleit dat niet lichtvaardig wordt overgegaan tot wijziging en een volgende generale synode de afweging tot wijziging opnieuw kan maken op basis van de inbreng vanuit de kerken. Er tegen pleit dat er dan drie jaar tussen eerste en tweede lezing kan zitten. Voor afhandeling door dezelfde generale synode pleit de snelheid van handelen. Nadeel is wel dat afhandeling mogelijk niet binnen de zittingstermijn kan plaatsvinden (de regeling van Zuidhorn spreekt over een half jaar en gaat dus uit van dezelfde zittingsperiode) en sluiting van de synode voor het vaststellen van de tweede lezing moet worden verdaagd. Gekozen is hier voor vaststelling in tweede lezing door de eerstvolgende generale synode. Echter door de woorden 'in de regel' op te nemen kan de generale synode afwijken en bijvoorbeeld bij een inhoudelijke wijziging van ondergeschikt belang besluiten nog in dezelfde zittingsperiode de wijziging in tweede lezing af te handelen en vast te stellen.

Wanneer de vaststelling in eerste lezing niet tot consideraties vanuit de classes leidt dan stelt de generale synode in tweede lezing de tekst bij meerderheid van stemmen vast. Wanneer er wel consideraties worden ingediend dan verloopt de procedure als volgt. In een consideratie laat een classis zich uit over de vaststelling in eerste lezing. De consideratie kan een voorstel tot wijziging van die eerste lezing inhouden. Deze amendering wordt door de generale synode besproken en kan met een gekwalificeerde meerderheid van drievierde door de synode worden overgenomen. Bevat de consideratie geen concreet voorstel tot wijziging en ziet de synode in meerderheid in de consideratie aanleiding tot wijziging dan formuleert zij zelf een voorstel tot wijziging die met genoemde gekwalificeerde meerderheid van drievierde kan worden aangenomen. Amendering kan niet buiten de (inhoud van de) ingediende consideraties treden. Wanneer tot amenderingen op basis van de ingediende consideraties is besloten kan er in tweede lezing een nieuwe tekst ontstaan waarover tot slot de generale synode bij meerderheid van stemmen definitief besluit.

Artikel 3 gaat over louter tekstuele wijzigingen in bepalingen van de kerkorde. Het is aan de generale synode om te bepalen of sprake is van een wijziging ad artikel 2 of 3. Een tekstuele wijziging wordt lopende de zittingsperiode afgehandeld en wordt niet aan de kerken voorgelegd.

B12 ROEPING VAN DE PREDIKANT

Modelregeling voor de roeping van een predikant (art. B12 KO)

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

stemgerechtigde leden: de belijdende leden van de gemeente, met uitzondering van hen die in verband met een tuchtmaatregel het stemrecht niet mogen uitoefenen (*art. D57.2 KO*);

Artikel 2 Beroeping

De beroeping van een predikant vindt plaats door de kerkenraad, gehoord de diakenen en met medewerking van de gemeente (*art. B12.3 KO*), overeenkomstig de bepalingen van de kerkorde en in overeenstemming met deze regeling.

Artikel 3 Voornemen start beroepingswerk

Wanneer de kerkenraad overgaat tot het beroepingswerk ter voorziening in een vacante predikantsplaats, maakt hij zijn voornemen hiertoe aan de gemeente bekend.

Artikel 4 Beroepingscommissie

1. De kerkenraad benoemt een beroepingscommissie die tot taak heeft de besluitvorming voor te bereiden en na instemming van de gemeente zorg te dragen voor de uitvoering.
2. De beroepingscommissie bestaat uit gemeenteleden en tenminste een lid van de kerkenraad.
3. De kerkenraad stelt de werkwijze van de beroepingscommissie vast.

Artikel 5 Profielschets

1. De beroepingscommissie maakt een ontwerp van een profielschets van de te beroepen predikant.
2. De beroepingscommissie nodigt de gemeenteleden uit hun zienswijze over het ontwerp-profielchets te geven.
3. De termijn voor het inbrengen van zienswijzen bedraagt tenminste twee weken.
4. De beroepingscommissie adviseert de kerkenraad inzake de profielschets, waarbij de door de gemeenteleden ingebrachte zienswijzen worden betrokken.
5. De kerkenraad stelt de profielschets vast.
6. De kerkenraad maakt de vastgestelde profielschets aan de gemeente bekend.
7. In geval de kerkenraad besluit tot het maken van een profielschets van de gemeente wordt overeenkomstig lid 1 tot en met 6 gehandeld.

Artikel 6 Namen

1. De beroepingscommissie nodigt de gemeenteleden uit namen op te geven van predikanten, die zij geschikt achten voor de gemeente, met inachtneming van de vastgestelde profielschets.
2. De termijn voor het opgeven van namen bedraagt tenminste twee weken.
3. Het opgeven van namen dient schriftelijk en gemotiveerd te gebeuren.

Artikel 7 Groslijst en kandidatenlijst

1. De beroepingscommissie plaatst de namen van mogelijk te beroepen predikanten op een groslijst.
2. De beroepingscommissie adviseert de kerkenraad inzake de potentiële kandidaten en geeft daarbij een voorkeursvolgorde aan.

3. De kerkenraad besluit inzake de geadviseerde kandidatenlijst en geeft daarbij eventueel een voorkeursvolgorde aan.

Artikel 8 Benoeming en taak hoorcommissies

1. De kerkenraad benoemt een of meer hoorcommissies op voorstel van de beroepingscommissie.
2. De hoorcommissies bestaan uit leden van de gemeente en tenminste een lid van de kerkenraad.
3. De hoorcommissies hebben tot taak zoveel mogelijk informatie te verzamelen over de potentiële kandidaten overeenkomstig een door de kerkenraad vastgestelde instructie.
4. De hoorcommissies rapporteren zo spoedig mogelijk aan de beroepingscommissie.

Artikel 9 Advies en besluit voordracht

1. De beroepingscommissie adviseert de kerkenraad over de voordracht aan de gemeente inzake de beroeping van een predikant.
2. De voordracht kan een of meer namen van predikanten inhouden.
3. De kerkenraad besluit, gehoord de diakenen, over de voordracht.

Artikel 10 Beroepingsvergadering

1. De kerkenraad roept de gemeente bijeen in een beroepingsvergadering.
2. De termijn tussen het bijeenroepen en de datum van de beroepingsvergadering bedraagt tenminste twee weken.
3. De kerkenraad maakt tegelijk met de bijeenroeping de naam of namen van predikant(en) die in de voordracht staan bekend.
Alternatief: 3. De kerkenraad maakt tijdens de beroepingsvergadering de naam of namen van predikant(en) die in de voordracht staan bekend.
4. De kerkenraad legt in de beroepingsvergadering verantwoording af van de beroepingswerkzaamheden. Daartoe behoort een beknopt verslag van de werkzaamheden van de beroepingscommissie en het verstrekken van informatie over de predikant(en) die in de voordracht is (zijn) vermeld.
5. De kerkenraad kan besluiten een geluids- of video-opname van een dienst te laten horen of zien waarin de betrokken predikant(en) is (zijn) voorgegaan.
6. De kerkenraad geeft de voordracht in bespreking.
7. Na beëindiging van de bespreking volgt een schriftelijke stemming door de stemgerechtigde leden. Bij de kandidatuur van één predikant is er een meerderheid van twee derde (*alternatief: 75%*) van de uitgebrachte geldige stemmen vereist. Bij de kandidatuur van meer predikanten is de predikant gekozen die de meeste van de uitgebrachte geldige stemmen heeft gekregen.
8. Stembriefjes zijn ongeldig als:
 - a. meer dan een kandidaat is aangekruist;
 - b. er een andere persoon op is geschreven dan genoemd in de voordracht;
 - c. er opmerkingen of aantekeningen zijn bijgeschreven;
 - d. er geen kandidaat is aangekruist. *Alternatief: blanco stemmen worden wel als geldig beschouwd.*
9. Stemgerechtigde leden die verhinderd zijn de beroepingsvergadering bij te wonen, kunnen hun stem uitbrengen door middel van een ondertekende brief die gericht is aan de kerkenraad. Schriftelijke stemmen die binnenkomen na het einde van de beroepingsvergadering zijn ongeldig.
10. Stemgerechtigde leden kunnen staande de beroepingsvergadering bezwaren tegen de gevolgde verkiezingsprocedure bij de kerkenraad indienen.

Artikel 11 Beroeping

1. De kerkenraad beroept de gekozen predikant.
2. De kerkenraad deelt het uitgebrachte beroep zo spoedig mogelijk aan betrokkene mee.
3. De kerkenraad zendt betrokkene aangetekend per post een ondertekende beroepsbrief (*art. B12.4 KO*), waarin staat omschreven wat de gemeente en de predikant elkaar verschuldigd zijn. De beroepsbrief bevat bijlagen waarin de rechtspositie van de predikant is omschreven.
Alternatief: 3. Een delegatie van de kerkenraad overhandigt betrokkene een ondertekende beroepsbrief waarin staat omschreven wat de gemeente en de predikant elkaar verschuldigd zijn. De beroepsbrief bevat bijlagen waarin de rechtspositie van de predikant is omschreven.
4. Op de twee zondagen volgend op de beroepingsvergadering, maakt de kerkenraad de naam van de beroepen predikant aan de gemeente bekend.

Artikel 12 Besluit op uitgebrachte beroep

De beroepen predikant deelt binnen (*drie tot zes weken*) na de ontvangst van de beroepsbrief schriftelijk aan de kerkenraad mee of hij het beroep aanvaardt (*art. B12.4 KO*).

Artikel 13 Bekendmaking, bezwaren, instemming gemeente

1. De kerkenraad maakt gedurende de twee achtereenvolgende zondagen nadat de beroepen predikant zijn besluit heeft meegedeeld, dit besluit aan de gemeente bekend. Bij de bekendmaking wordt de gemeente gewezen op de mogelijkheid om bezwaren in te dienen als bedoeld in lid 2.
2. Stemgerechtigde leden kunnen bezwaren tegen de gevolgde verkiezingsprocedure bij de kerkenraad indienen. Stemgerechtigde leden kunnen eveneens bezwaar maken tegen de benoeming van de personen (*art. F73.1 KO*).
3. Stemgerechtigde leden kunnen bezwaar tegen leer of leven van de predikant inbrengen.
4. Bezwaren als bedoeld in lid 3 dienen schriftelijk en gemotiveerd bij de kerkenraad te worden ingediend binnen veertien dagen vanaf de eerste afkondiging, als bedoeld in lid 1 (*art. F73.2 KO*). De kerkenraad beslist zo spoedig mogelijk op het bezwaar, doch uiterlijk binnen twee weken (*alternatief drie weken*) na de termijn van indiening.
5. Als geen bezwaren als bedoeld in dit artikel worden ingediend of de ingediende bezwaren ongegrond worden verklaard, is de instemming van de gemeente verkregen (*art. B 12.5 KO*).

Artikel 14 Goedkeuring classis

Wanneer de instemming van de gemeente is verkregen, dient de kerkenraad het verzoek tot goedkeuring in bij de classis (*art. B12.6 KO*).

Artikel 15 Bevestiging

Als de beroepen predikant het beroep heeft aanvaard, de instemming van de gemeente en de goedkeuring van de classis is verkregen, wordt hij in een kerkdienst van de gemeente in zijn ambt bevestigd met gebruikmaking van het vastgestelde formulier. Als de beroepene niet eerder het ambt van predikant heeft bekleed, geschiedt de bevestiging onder handoplegging (*art. 12.7 KO*).

Artikel 16 Procedure na niet aanvaarding beroep

1. Als de beroepen predikant het beroep niet aanvaardt, besluit de kerkenraad over een nieuwe voordracht aan de gemeente.

2. De kerkenraad maakt voor de nieuwe voordracht gebruik van de groslijst of de kandidatenlijst als bedoeld in artikel 7. De artikelen 8 tot en met 14 van deze regeling zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Als de groslijst en de kandidatenlijst als bedoeld in artikel 7 zijn uitgeput, handelt de kerkenraad overeenkomstig de artikelen 6 tot en met 14 van deze regeling.

Artikel 16

In de gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de kerkenraad. De kerkenraad heeft de mogelijkheid om in bijzondere situaties af te wijken van dit reglement. Een besluit daartoe mag niet in strijd zijn met de kerkorde en zal gemotiveerd worden meegedeeld aan de gemeente.

Aldus vastgesteld door de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te... in zijn vergadering van...

B21 PROTOCOL SCHORSEN EN AFZETTEN PREDIKANTEN (bij GRP)

B25 ROEPING VAN OUDERLINGEN EN DIAKENEN

Modelregeling voor de roeping van ouderlingen en diakenen (art. B25 en B26 KO)

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. stemgerechtigde leden: de belijdende leden van de gemeente (*art. B25.5 KO*), met uitzondering van hen die in verband met een tuchtmaatregel het stemrecht niet mogen uitoefenen (*art. D57.2 KO*);
- b. dubbelgetal: een dubbel aantal kandidaten voor een ambtelijke vacature;
- c. meertal: een incompleet dubbelgetal;
- d. enkelvoudige voordracht: een voordracht met evenveel kandidaten als voor de vervulling van de vacature(s) nodig zijn.
- e. ambtelijk seizoen: de periode tussen twee reguliere verkiezingen.

Artikel 2 Roeping

Ouderlingen en diakenen worden overeenkomstig de bepalingen van de kerkorde tot hun ambt geroepen door de kerkenraad met medewerking van de gemeente, met inachtneming van deze regeling.

Artikel 3 Groslijst

1. Elk jaar, in de regel in de maand ..., worden de leden van de gemeente (*optioneel: stemgerechtigde leden van de gemeente*) in de gelegenheid gesteld schriftelijk de aandacht van de kerkenraad te vestigen op personen die zij geschikt achten voor het ambt van ouderling of diaken (*art. B25.2 KO*).
2. De op deze manier tot stand gekomen lijst met namen wordt door de kerkenraad besproken. De kerkenraad toetst, gehoord de diakenen, de geschiktheid voor de ambten en let op redenen van verhindering (*art. B25.3 KO*).
3. Op basis van de in lid 2 bedoelde toetsing stelt de kerkenraad een groslijst op van personen die geschikt geacht worden om in het ambt van ouderling of diaken te dienen. De lijst dient voor gebruik door de kerkenraad en wordt niet openbaar gemaakt.

Artikel 4 Kandidaatstelling

1. Ingeval van een of meer vacatures in de kerkenraad stelt de kerkenraad uit de groslijst als regel een kandidatenlijst op, als regel in de vorm van dubbelgetallen (*art. B25.4 KO*).
2. Indien het niet mogelijk blijkt om een dubbelgetal te kandideren, kan de kerkenraad besluiten om een meertal te kandideren.
3. Indien ook het kandideren van een meertal niet mogelijk blijkt, kan de kerkenraad een enkelvoudige voordracht aan de gemeente doen.

Artikel 5 Verkiezing

1. In de regel vindt de verkiezing van nieuwe ambtsdragers plaats in de maand
2. De kerkenraad maakt tweemaal de kandidatuur aan de gemeente bekend, bij welke gelegenheid tevens de datum voor de te houden verkiezing wordt bekendgemaakt.
3. De verkiezing vindt plaats op een zondag.
4. Voorafgaande aan kerkdiensten tekenen de stemgerechtigde leden de presentielijst en wordt er aan hen een stembriefje uitgereikt. De namen van de kandidaten staan vermeld op het stembriefje.
5. In de morgendienst(en) wordt er voor de te houden stemming gebeden en in de middagdienst wordt de voor de gehouden stemming gedankt.
6. De kerkenraad benoemt voorafgaande aan de verkiezingen een stemcommissie, bestaande uit minimaal drie stemgerechtigde leden. De commissie heeft tot taak de stemmen te tellen en een proces-verbaal van die telling op te maken.
7. Verkozen zijn de kandidaten die de meeste van de uitgebrachte geldige stemmen hebben gekregen. *Alternatief: 7. Verkozen zijn de kandidaten die de meeste van de uitgebrachte geldige stemmen hebben gekregen met dien verstande dat zij meer dan .. procent van het aantal geldig uitgebrachte stemmen gedeeld door het aantal kandidaten moeten hebben behaald. Indien er meer kandidaten zijn verkozen dan er vacatures zijn wordt (worden) degene(n) met de meeste stemmen benoemd.*
Indien er twee kandidaten zijn met een gelijk aantal stemmen wordt de oudste in leeftijd benoemd.
8. Stembriefjes zijn ongeldig als:
 - a. er meer kandidaten zijn aangekruist dan er vacatures zijn;
 - b. er namen van niet gekandideerde personen op zijn geschreven;
 - c. er opmerkingen of aantekeningen zijn bijgeschreven;
 - d. er geen kandidaten zijn aangekruist. *Alternatief: Blanco stemmen worden wel als geldig beschouwd, maar tellen niet mee voor de vaststelling van de kiesdeler als bedoeld in lid 7.*
9. Stemgerechtigde leden die wettig verhinderd zijn de stemming bij te wonen, kunnen hun stem uitbrengen door middel van een ondertekende brief die gericht is aan de scriba (*secretaris*) van de kerkenraad. Schriftelijke stemmen die binnenkomen na het einde van de middagdienst op de verkiezingszondag zijn ongeldig.

Artikel 6 Benoeming

1. De kerkenraad benoemt de verkozen personen in het ambt waarin zij zijn verkozen.
2. De benoeming geldt als regel voor een periode van ... (*tenminste drie*) jaren (*art. B26.1 KO*).
3. De kerkenraad draagt zorg voor de onmiddellijke mededeling van de benoeming aan de betrokken personen.

Artikel 7 Bekendmaking, bezwaren, instemming gemeente

1. De kerkenraad maakt de uitslag van de stemming en de benoeming gedurende de twee achtereenvolgende zondagen (*art. B25.7 jo. F71.5*) na de verkiezing aan de gemeente bekend. Bij de bekendmaking wordt de gemeente gewezen op de mogelijkheid om bezwaren in te dienen als bedoeld in lid 2.
2. Stemgerechtigde leden kunnen bezwaren tegen de gevolgde verkiezingsprocedure bij de kerkenraad indienen*. Stemgerechtigde leden kunnen eveneens bezwaar maken tegen de benoeming van de personen (*art. F73.1 KO*).
3. Bezwaren als bedoeld in lid 2 dienen schriftelijk en gemotiveerd bij de kerkenraad te worden ingediend binnen veertien dagen vanaf de eerste afkondiging, als bedoeld in lid 1 (*art. F73.2 KO*). De kerkenraad beslist zo spoedig mogelijk op het bezwaar, doch uiterlijk binnen twee weken (*alternatief drie weken*) na de termijn van indiening.
4. Als geen bezwaren als bedoeld in dit artikel worden ingediend of de ingediende bezwaren ongegrond worden verklaard is de instemming van de gemeente verkregen (*art. B25.7 KO*).

**Deze bepaling gaat ervan uit dat er geen aparte verkiezingsvergadering wordt gehouden. Wordt zo'n vergadering wel gehouden, dan dienen bezwaren tegen de verkiezingsprocedure staande die vergadering te worden ingediend.*

Artikel 8 Bevestiging

De bevestiging van de benoemde personen vindt plaats in een kerkdienst met gebruikmaking van het vastgestelde formulier (*art. B25.8 KO*).

Artikel 9 Tussentijdse vacature

1. Indien er een vacature in de ambten ontstaat, anders dan ten gevolge van het aftreden ingevolge het volmaken van de reguliere benoemingstermijn, put de kerkenraad uit de lijst van bij de laatstgehouden verkiezing verkozen, maar nog niet benoemde personen voor het betreffende ambt. De persoon met de meeste stemmen wordt in de vacature benoemd.
2. Indien er geen kandidaten meer zijn die bij de laatstgehouden verkiezing wel verkozen maar nog niet benoemd zijn, stelt de kerkenraad uit de in artikel 3 bedoelde groslijst kandidaten voor een nieuw te houden verkiezing. In dat geval is het bepaalde in de artikelen 4 tot en met 8 van overeenkomstige toepassing.

Optioneel: 3. Bij de vervulling van een tussentijdse vacature geldt een ambtstermijn van ten minste twee jaren, waarbij tevens geldt dat de termijn afloopt aan het einde van het ambtelijk seizoen waarin de termijn van twee jaren bereikt is.

Optioneel: Artikel 10 Verlenging ambtstermijn

De kerkenraad kan met instemming van de betrokken ambtsdrager de voor hem geldende ambtstermijn eenmaal verlengen met maximaal een jaar. Dit besluit wordt gemotiveerd aan de gemeente voorgelegd. De instemming van de gemeente wordt verkregen als de verlenging op twee achtereenvolgende zondagen is afgekondigd en er vanuit de gemeente binnen veertien dagen na de eerste afkondiging geen gegrond bezwaar wordt ingebracht. Bezwaren moeten schriftelijk en gemotiveerd worden ingediend bij de kerkenraad. De kerkenraad beslist daarop zo spoedig als mogelijk is, doch uiterlijk binnen vier weken.

Artikel 10 (11) Niet verkiesbare periode

Afgetreden ambtsdragers die hun benoemingsperiode hebben vervuld, zullen in de regel niet binnen (*aantal*) jaar na afloop van de ambtstermijn verkiesbaar zijn voor een nieuwe ambtsperiode.

Artikel 11 (12) Uitzonderingen

In de gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslist de kerkenraad. De kerkenraad heeft de mogelijkheid om in bijzondere situaties af te wijken van dit reglement. Een besluit daartoe mag niet in strijd zijn met de kerkorde en zal gemotiveerd worden meegedeeld aan de gemeente.

Aldus vastgesteld door de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te.... in zijn vergadering van...

B30 WERKWIJZE KERKENRAAD EN DIACONIE**Model Plaatselijke regeling voor de Gereformeerde Kerken in Nederland**

Hoofdstuk A. Algemene bepalingen

Artikel A1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. gemeente: de gezamenlijk leden van de Gereformeerde Kerk te
- b. kerkenraad: de predikant(en) en de ouderlingen (*art. B29.1 KO*);
- c. diaconie: de diakenen (*art. B29.2 KO*);
- d. kerkorde: de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland vastgesteld door de generale synode van Ede in 2014 en nadien gewijzigd.

Hoofdstuk B. De ambtelijke vergaderingen

Artikel B1 Geheimhouding

1. De ambtsdragers en overige werkers in de gemeente nemen de vereiste geheimhouding in acht als omschreven in artikel C49.3 van de kerkorde.
2. De geheimhoudingsplicht blijft bestaan nadat hun ambt, dienst, functie of taak is beëindigd.

Artikel B2 Besluitvorming (*art. F71 KO*)

1. De besluiten van de ambtelijke vergaderingen worden steeds na gemeenschappelijk overleg en zo mogelijk met eenparigheid stemmen genomen.
Blijkt eenparigheid niet bereikbaar, dan wordt besloten met meerderheid van de uitgebrachte stemmen, waarbij blanco stemmen niet meetellen (*alternatief: waarbij blanco stemmen meetellen*).
2. Stemming over zaken geschiedt mondeling, tenzij om schriftelijke stemming wordt gevraagd. Staken de stemmen, dan vindt herstemming plaats. Staken de stemmen weer, dan is het voorstel verworpen.
3. Stemming over personen geschiedt schriftelijk.
Wanneer er niet meer kandidaten zijn dan er verkozen moeten worden, kan mondeling worden gestemd als niemand van de aanwezige leden tegen mondelinge stemming bezwaar maakt.
Indien één kandidaat wordt voorgesteld en de stemmen staken, vindt herstemming plaats. Staken de stemmen weer, dan is de kandidaat niet verkozen.
Indien er meer kandidaten zijn dan er verkozen moeten worden, zijn van hen verkozen diegenen op wie de meeste stemmen zijn uitgebracht en die de meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben behaald, tot het aantal vacatures dat vervuld moet worden.
Indien voor een vacature geen van de kandidaten een meerderheid heeft behaald, vindt een herstemming plaats tussen de twee kandidaten die de meeste stemmen behaalden.

4. Geen besluiten kunnen worden genomen indien niet ten minste de helft van het aantal leden ter vergadering aanwezig is.
Wanneer in een vergadering het genoemde quorum niet aanwezig is, kan ten aanzien van een op die vergadering ingediend voorstel een besluit worden genomen op een volgende vergadering die ten minste twee weken later wordt gehouden, ook wanneer dan het quorum niet aanwezig is.

Artikel B3 Bezwarenprocedure (art. F73.1)

De kerkenraad regelt de wijze waarop ingediende bezwaren tegen zijn besluiten worden behandeld.

Hoofdstuk C. De kerkenraad

Artikel C1 Samenstelling

1. De gemeente heeft een kerkenraad, die bestaat uit de predikant(en) en de ouderlingen (art. B29.1 KO).
2. Met het oog op de vervulling van de door de kerkenraad te verrichten taken stelt de kerkenraad het aantal ambtsdragers vast.
3. De kerkenraad kan onderscheid aanbrengen bij de verdeling van de taken van ouderlingen (art. B23.5 KO)

Artikel C2 Taak

De kerkenraad heeft tot taak:

- a. de zorg voor de kerkdiensten, waaronder de bediening van Gods Woord en de sacramenten (art. C35 t/m C41 KO);
- b. het geven van leiding en herderlijke zorg aan de gemeente (art. B23 KO);
- c. de zorg voor de pastorale (art. C49.2 KO) en missionaire arbeid (art. C50 KO) en de geestelijke vorming (art. C47 t/m C49 KO);
- d. het opzicht en de tucht over de leden van de gemeente (art. D51 t/m D61 KO);
- e. de bevordering van een goede voorbereiding op het huwelijk (art. C46 KO);
- f. de zorg voor de kerkelijke registratie van de gemeenteleden (art. C42 t/m C45 KO);
- g. de zorg voor een goede archivering, waarbij de aanwijzingen en de richtlijnen van het Archief en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken (ADC) in acht worden genomen;
- h. de zorg voor de materiële aangelegenheden van de gemeente. Hiertoe behoort een passende financiële administratie. De kerkenraad stelt daartoe voorschriften vast omtrent de financiële administratie, de jaarrekening, het jaarverslag en de jaarlijkse begroting. Voorts waarborgt de kerkenraad dat er sprake is van een deugdelijke financiële controle en toezicht (art. G83 lid 2 KO);
- i. het onderhouden ter plaatse van contacten met andere kerken (art. E69 KO);
- j. het bespreken van zaken die door de classicale vergadering worden of zijn behandeld;
- k. het vaststellen van regelingen ten behoeve van het leven en werken van de gemeente;
- l. het verrichten van alles wat verder naar de orde van de kerk van hem wordt gevraagd.

Artikel C3 Werkwijze (art. B30.1 KO)

1. De kerkenraad komt ten minste zes maal per jaar bijeen.
2. De kerkenraad kiest uit zijn midden een moderamen bestaande uit ten minste een preses en een scriba, met dien verstande dat in elk geval een predikant deel uitmaakt van het moderamen.

3. De kerkenraad en/of het moderamen kan zich laten bijstaan door broeders, die niet het ambt bekleden, en/of zusters ten behoeve van secretariële en andere ondersteunende taken.
4. Het moderamen heeft tot taak het voorbereiden, samenroepen en leiden van de bijeenkomsten van de kerkenraad, de uitvoering van die besluiten van de kerkenraad waarvoor geen anderen aangewezen zijn, en voorts, onder verantwoording aan de kerkenraad, het afdoen van zaken van formele en administratieve aard en van zaken die geen uitstel gedogen.
5. De kerkenraad regelt zijn wijze van werken, waarin in ieder geval wordt geregeld:
 - het bijeenroepen van zijn vergaderingen;
 - de agendering;
 - de wijze waarop de gemeente wordt gekend en gehoord;
 - de openbaarmaking van zijn besluiten;
 - het beheer van zijn archieven.
6. De kerkenraad kan zich in zijn arbeid laten bijstaan door commissies of personen die door hem worden ingesteld of benoemd en die werken in opdracht van, onder verantwoordelijkheid van en in verantwoording aan de kerkenraad. Nadere bepalingen omtrent de samenstelling, benoeming en opdracht van de commissies, de contacten tussen kerkenraad en de commissies, de werkwijze van de commissies, de verantwoording aan de kerkenraad e.d. zijn per commissie vastgelegd in een instructie (*art. B30.2 KO*).

Optioneel artikellid: De kerkenraad stelt telkens voor een periode van vier jaar een beleidsplan op, na daarover overleg gepleegd te hebben met de diaconie en de betreffende commissies.

Elk jaar pleegt de kerkenraad met de diaconie en de betreffende commissies overleg over eventuele wijziging van het beleidsplan.

*Nadat de kerkenraad het beleidsplan of een wijziging daarvan voorlopig heeft vastgesteld, wordt dit in de gemeente gepubliceerd. De kerkenraad stelt de leden van de gemeente in de gelegenheid hun mening over het beleidsplan of de wijziging kenbaar te maken. Daarna stelt de kerkenraad het beleidsplan of de wijziging vast (*art. B29.4 KO*).*

7. De kerkenraad vraagt vooraf de instemming van de gemeente voor besluiten tot het wijzigen van de gang van zaken in de gemeente ten aanzien van:
 - a. de wijze van de verkiezing van ambtsdragers;
 - b. de aanduiding en de naam van de gemeente;
 - c. het voortbestaan van de gemeente;
 - d. het aangaan van een samenwerkingsverband met een andere gemeente;
 - e. de plaats van samenkomst van de gemeente;
 - f. het verwerven, ingrijpend verbouwen, afbreken, verkopen of op andere wijze vervreemden van een kerkgebouw (*G83.4 KO*).
 Daarbij volgt de kerkenraad de procedure als genoemd in artikel F71.5 van de kerkorde.

Artikel C4 Overleg met diaconie

1. De kerkenraad overlegt ten minste tweemaal per jaar met de diaconie over het pastoraal en diaconaal ambtswerk in de gemeente en over de materiële zaken van de kerk (*art. B29.3 KO*).
2. De kerkenraad neemt alleen in overleg met de diaconie beslissingen waaraan voor de diaconie financiële gevolgen verbonden zijn welke niet bij vastgestelde begroting zijn voorzien.

Art. D1 Samenstelling

De gemeente heeft diakenen die samen de diaconie vormen (*art. B29.2 KO*).

Art. D2 Taak

De diaconie heeft tot taak:

- a. de stimulering tot onderlinge zorg, hulp en gerechtigheid en de christelijke inzet en vrijgevigheid voor anderen die hulp behoeven, zowel in de kerk als de wereld (*art. B24.1 KO*);
- b. het toerusten van de gemeente tot het vervullen van haar diaconale roeping (*art. C48.3 KO*);
- c. het verzamelen, beheren en naar behoefte uitdelen van de liefdegaven (*art. B24.2 KO*);
- d. de ambtelijke tegenwoordigheid in de kerkdiensten;
- e. de dienst aan de Tafel van de Heer;
- f. het mede voorbereiden van de voorbeden;
- g. het verlenen van bijstand, verzorging of bescherming aan hen die dat behoeven (*art. B24.2 KO*);
- h. het beheren van de financiële zaken die bestemd zijn voor het diaconaat.

Optioneel:

- i. *het nemen of ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van het maatschappelijk welzijn;*
- j. *het dienen van de gemeente en de kerk in haar bemoeienis met betrekking tot sociale vraagstukken en het aanspreken van de overheid en de samenleving op haar verantwoordelijkheid dienaangaande;*

Art. D3 Werkwijze

1. De diaconie komt tenminste zes maal per jaar bijeen.
2. De diaconie wijst uit haar midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester aan.
3. De diaconie kan zich laten bijstaan door broeders, die niet het ambt bekleden, en/of zusters ten behoeve van secretariële, financiële en andere ondersteunende taken.
4. De diaconie regelt haar wijze van werken, waarin in ieder geval wordt geregeld:
 - het bijeenroepen van zijn vergaderingen;
 - de agendering;
 - het beheer van haar archieven.
5. De diaconie kan zich in haar arbeid laten bijstaan door commissies of personen die door haar worden ingesteld of benoemd en die werken in opdracht van, onder verantwoordelijkheid van en in verantwoording aan de diaconie. Nadere bepalingen omtrent de samenstelling, benoeming en opdracht van de commissies, de contacten tussen diaconie en de commissies, de werkwijze van de commissies, de verantwoording aan de diaconie e.d. zijn per commissie vastgelegd in een instructie (*art. B30.2 KO*).
6. De diaconie draagt er zorg voor dat de boekhouding en het middelenbeheer niet in één hand zijn.
7. De diaconie is bevoegd diaconale steun te verlenen aan personen, organen, kassen, fondsen, instellingen en rechtspersonen in binnen- en buitenland.
8. De diaconie blijft bij het beheren van en beschikken over de aan hem toevertrouwde materiële aangelegenheden binnen de grenzen van (*het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan en*) de door de kerkenraad vastgestelde begroting.

9. Voorafgaande instemming van de kerkenraad is nodig voor:
 - a. het aangaan van verplichtingen waarin niet bij vastgestelde begroting is voorzien;
 - b. het aanvaarden van erfstellingen of schenkingen onder last of voorwaarde;
 - c. het oprichten van of deelnemen aan een bijzondere kerkelijke organisatie of kerkelijke instelling (*art. E68*);
 - d. het voeren van processen voor de statelijke rechter en het aangaan van overeenkomsten om geschillen op een andere wijze tot een oplossing te brengen.
10. De diaconie legt eenmaal per jaar verantwoording van haar beleid en beheer af aan de kerkenraad (*art. B30.3 KO*)

Hoofdstuk E. Roeping van ambtsdragers

Artikel E1 Roeping van ouderlingen en diakenen (*art. B25 en B26 KO*)

De roeping van ouderlingen en diakenen vindt plaats overeenkomstig een door de kerkenraad vastgestelde regeling (zie bijlage 1).

Artikel E2 Roeping van predikanten (*art. B12 KO*)

De roeping van predikanten vindt plaats overeenkomstig een door de kerkenraad vastgestelde regeling (zie bijlage 2).

Hoofdstuk F. Materiële aangelegenheden

Artikel F1 Begrotingen

1. Elk jaar plegen de kerkenraad en de diaconie met de daarvoor in aanmerking komende commissies van de gemeente overleg over de (*optioneel: in samenhang met het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan*) op te stellen begrotingen van het komende kalenderjaar.
2. Vóór 1 november dienen de diaconie en de betreffende commissies hun ontwerpbegrotingen bij de kerkenraad in, vergezeld van een door hen in onderling overleg opgesteld gemeenschappelijk collecterooster.
3. Indien de kerkenraad wijzigingen wil aanbrengen in de ontwerpbegrotingen overlegt hij met het betrokkenen over de voorgenomen wijziging.
4. Nadat de kerkenraad de begrotingen voorlopig heeft vastgesteld, worden deze aan de gemeente bekend gemaakt. De kerkenraad stelt de leden van de gemeente in de gelegenheid hun zienswijze over de begrotingen kenbaar te maken (*art. G83.2 KO*). *Alternatief laatste zin: De kerkenraad stelt de leden van de gemeente in de gelegenheid hun zienswijze te geven in een gemeentevergadering.*
Daarna stelt de kerkenraad de begrotingen vast.
5. Indien een kerkenraad wijzigingen wil aanbrengen in de vastgestelde begroting is het bepaalde in lid 3 en 4 van overeenkomstige toepassing.

Artikel F2 Jaarrekeningen

1. De diaconie en de betreffende commissies leggen elk jaar vóór 1 maart hun ontwerpjaarrekeningen over het laatstverlopen kalenderjaar aan de kerkenraad voor.
2. Deze jaarrekeningen worden in haar geheel of in samenvatting aan de gemeente bekend gemaakt. De kerkenraad stelt de leden van de gemeente in de gelegenheid hun zienswijze over de jaarrekeningen kenbaar te maken (*art. G83.2 KO*). *Alternatief laatste zin: De kerkenraad stelt de leden van de gemeente in de gelegenheid hun zienswijze te geven in een gemeentevergadering.*

3. Daarna stelt de kerkenraad de jaarrekeningen vast, hetgeen strekt tot decharge van de beheerscommissie respectievelijk de diakenen inzake het door hen gevoerde beheer, tenzij de kerkenraad een voorbehoud maakt.
4. Elk jaar wordt vóór de vaststelling van de jaarrekeningen de financiële administratie van de gemeente en van de diaconie gecontroleerd door een door de kerkenraad aan te wijzen registeraccountant of accountant-administratieconsulent dan wel twee andere onafhankelijke deskundigen.

Artikel F3 Rechtspersoonlijkheid en vertegenwoordiging

1. De kerk heeft rechtspersoonlijkheid krachtens artikel 2:2 van het Burgerlijk Wetboek (*art. G84.1 KO*).
2. De kerk wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door de preses en de scriba van de kerkenraad tezamen. De kerkenraad wijst voor elk van beiden uit zijn midden een plaatsvervanger aan (*art. G85.1 onder a KO*).

Aldus vastgesteld door de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te.... in zijn vergadering van...

E68 BIJZONDERE KERKELIJKE ORGANISATIES EN KERKELIJKE INSTELLINGEN

Handreiking voor de oprichting van kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen (ook te vinden op internet)

Handreiking van deputaten herziening kerkorde betreffende de structuur van kerkelijke organisaties en instellingen.

Inleiding

[1] Binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) bestaan allerlei kerkelijke samenwerkingsvormen en -verbanden. We kennen natuurlijk allemaal de samenwerking in de 'meerdere vergaderingen', de classis, de particuliere synode en de generale synode.

Daarnaast zijn er ook bijzondere samenwerkingsvormen voor een specifiek doel, een specifieke taakstelling of een bepaald project. Het kan daarbij gaan om organisaties of samenwerkingen op landelijk niveau, zoals bijvoorbeeld de Theologische Universiteit in Kampen, het Steunpunt KerkenWerk (SKW), de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE), maar ook om samenwerkingsvormen tussen een aantal plaatselijke kerken, tussen classes of op PS-niveau, bijvoorbeeld op het gebied van de zending of evangelisatie.

In de herziene kerkorde (tijdelijk aangeduid als HKO), zoals die in eerste lezing is vastgesteld door de generale synode van Harderwijk 2011-2012, is met het oog op die bijzondere samenwerkingsvormen een afzonderlijke bepaling opgenomen, art. E68 HKO.

Tegelijkertijd komt in de HKO de particuliere synode als reguliere kerkelijke vergadering te vervallen. De vier PS-en nieuwe stijl hebben volgens art. E66 HKO (slechts) de taak om afgevaardigden te benoemen naar de GS en zijn verder belast met kerkelijke rechtspraak. De PS als reguliere kerkelijke vergadering met haar beleidsmatige agenda, zoals die nu bestaat, zal echter verdwijnen. Dat betekent ook dat de PS niet meer kan fungeren als samenwerkingsvorm voor bijzondere kerkelijke activiteiten op PS-niveau.

Redenen genoeg om deze ontwikkelingen nader te bespreken en een handreiking te bieden bij door te voeren wijzigingen op organisatorisch vlak.

Kerkelijke organisaties en instellingen volgens de HKO

[2] Allereerst kijken we naar het nieuwe art. E68 HKO. De tekst luidt als volgt:

E68 bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen

E68.1 De kerken kunnen voor speciale doeleinden, zoals voor missionair werk of kerkelijke beheerszaken, samenwerken in bijzondere kerkelijke organisaties.

E68.2 Een meerdere vergadering kan voor de uitvoering van haar taken of voor het werk in de kerken een kerkelijke instelling in het leven roepen.

E68.3 Zowel voor een bijzondere kerkelijke organisatie als voor een kerkelijke instelling wordt een rechtsvorm gekozen binnen de mogelijkheden die art.

2:2 van het Burgerlijk Wetboek daarvoor biedt. Hun bestuur en beheer wordt geregeld bij statuut.

E68.4 De bijzondere kerkelijke organisaties en de kerkelijke instellingen houden zich aan de kerkorde en de regelingen en besluiten van de meerdere vergaderingen.

Art. E68 HKO zorgt voor een duidelijke kerkrechtelijke/juridische basis voor activiteiten die de kerken of een aantal kerken gezamenlijk uitvoeren voor langere tijd. Een dergelijke bepaling ontbreekt in de huidige KO, terwijl de KO bij uitstek de plaats is om dat te regelen. Daarmee is natuurlijk niet gezegd dat die samenwerkingsactiviteiten er nu niet zijn of nu niet 'legaal' zouden zijn. Het is eerder omgekeerd: de HKO wil deze samenwerkingsvormen juist faciliteren en voorzien van een duidelijke kerkelijke basis.

[3] Daarbij gaat het om samenwerkingsvormen met een meer *duurzaam* karakter. Als bijvoorbeeld twee naburige kerken in een grotere stad voor een bepaald zomerproject eenmalig of kortdurend samen optrekken, hoeven zij daarvoor natuurlijk echt niet een 'kerkelijke organisatie' op te richten. Zij kunnen prima ad hoc samenwerkingsafspraken maken voor een goed verloop van het project en het daar bij laten. Is er echter sprake van een meer duurzame of permanente vorm van samenwerking, dan komt E68 wel in beeld. Het is dan immers van belang om zorgvuldige afspraken te hebben over taken, bevoegdheden, beroepsmogelijkheden, etc. En dat geldt nog des te meer als er sprake is van medewerkers, van een budget, etc.

[4] E68 maakt onderscheid tussen bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen. Bij *bijzondere kerkelijke organisaties* gaat het volgens E68.1 om een samenwerkingsverband van kerken: kerken kunnen zich organiseren in een samenwerkingsverband voor een bepaalde duurzame doelstelling. Het gaat hier dus om bijzondere kerkelijke organisaties *naast* de gewone meerdere vergaderingen (classes en generale synode). De kerken en classes blijven gewoon de kerken en classes die ze zijn, maar ze werken nauw samen op een bepaald gebied of voor een bepaald doel.

Een eerste voorbeeld: de kerken in drie verschillende classes werken samen in een zendingsorganisatie. Die drie classes vormen samen geen meerdere vergadering; een dergelijke meerdere vergadering kennen wij immers niet. Maar die drie classes kunnen prima samenwerken in een 'bijzondere kerkelijke organisatie' voor hun gezamenlijke doel van de zending.

Een tweede voorbeeld: de kerken werken landelijk samen in SKW-verband en VSE-verband. Twee bijzondere organisaties van en voor de kerken, waarin de kerken gezamenlijk bepaalde doelstellingen nastreven en belangen behartigen *naast* de ontmoeting van diezelfde kerken op landelijk niveau in de generale synode.

[5] E68.2 heeft betrekking op de *kerkelijke instelling* en heeft daarbij het oog op een instelling of instituut dat door een meerdere vergadering in het leven is geroepen met een specifiek doel. Hier is sprake van een (meer of minder) permanent instituut, dus een instantie, apparaat, bureau, dienst, kantoor, etc. naast de kerkelijke vergadering die haar in het leven heeft geroepen. Afhankelijk

van het aan de kerkelijke instelling gegeven mandaat, kan de kerkelijke instelling meer of minder zelfstandig optreden.

Bekendste voorbeeld van een kerkelijke instelling is de TU Kampen, die als theologische universiteit een zelfstandig onderdeel van de kerken is. Hier is sprake van een instituut dat organisatorisch aan de kerken is gelieerd op het landelijke niveau van de generale synode.

[6] De vraag is inmiddels gerezen of een kerkelijke organisatie ook een kerkelijke instelling in het leven kan roepen. E68.2 reserveert de kerkelijke instelling voor een instituut dat door een meerdere kerkelijke vergadering wordt opgericht. Een kerkelijke instelling moet dus altijd van de kerken uitgaan, een onderdeel zijn van het kerkverband. Dat doet er natuurlijk niets aan af dat een bijzondere kerkelijke organisatie als bedoeld in E68.1 ook behoefte kan hebben aan een eigen bureaufunctie, een steunpunt, centrum of dergelijke. Het staat de in die kerkelijke organisatie participerende kerken vrij om daartoe te besluiten. Het desbetreffende instituut behoort dan tot die bijzondere kerkelijke organisatie en maakt daarvan onderdeel uit.

De context van kerk en staat

[7] Kerkgenootschappen leven niet op een eiland, maar zijn organisaties in de Nederlandse samenleving. Zij hebben daarmee ook hun plaats in de Nederlandse rechtsorde en zelfs een bijzondere. Art. 2:2 BW bevestigt als kernartikel in de Nederlandse wet dat de kerkgenootschappen – als consequentie van de godsdienstvrijheid – hun eigen kerkelijk statuut mogen hebben. Zij mogen hun eigen kerkstructuur inrichten overeenkomstig hun kerkelijke opvattingen. En waar het hier nu om gaat: deze vrijheid geldt volgens de Nederlandse wet niet alleen voor de kerkgenootschappen zelf, maar ook voor hun ‘zelfstandige onderdelen’ en de ‘lichamen waarin zij verenigd zijn’. Met andere woorden: de Nederlandse wetgever biedt de kerken alle ruimte om hun kerkelijke activiteiten ook via bijzondere kerkelijke organisaties en instellingen op geheel eigen kerkelijke wijze in te richten.

[8] De enige eis die wettelijk daarvoor geldt, is dat voor de bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen wordt gekozen voor een organisatievorm die valt onder de wettelijke bescherming voor de kerkgenootschappen zelf. Daarom bepaalt E68.3 dat zowel voor een bijzondere kerkelijke organisatie als voor een kerkelijke instelling wordt gekozen voor een rechtsvorm die past binnen art. 2:2 BW. Dit impliceert dat niet gekozen moet worden voor een civielrechtelijke vereniging of stichting. Want de vereniging en stichting zijn wettelijk gezien geen *kerkelijke* rechtspersonen en vallen niet onder het beschermingsregime van art. 2:2 BW voor de kerkgenootschappen.

[9] Voor *nieuwe* kerkelijke organisaties of kerkelijke instellingen is het dus zaak om niet vanuit een soort automatisme of vanuit een gebrek aan kennis of ‘omdat het zo makkelijk is’ maar te grijpen naar de rechtsvorm van een vereniging of stichting. In art. E68.3 hebben de kerken bepaald dat zij (ook) voor hun bijzondere organisaties en instellingen maximaal gebruik maken van de kerkelijke organisatievormen. Voor *bestaande* organisaties, die zich in het verleden een verenigings- of stichtingsvorm hebben laten aanmeten, rijst de vraag naar het zich omkleuren (conversie) naar een kerkelijke rechtsvorm.

[10.] Ter vermijding van misverstand: de kerkgenootschappen en hun ‘zelfstandige onderdelen’ en de ‘lichamen waarin de kerkgenootschappen verenigd zijn’ (zoals de wet dat formuleert) zijn volwaardige rechtspersonen naar Nederlands recht en nemen in dat opzicht ook een geheel gelijkwaardige positie

in in het *externe rechtsverkeer*. Kerken, bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen kunnen als kerkelijke rechtspersonen met derden (extern) gewoon contracten aangaan, afspraken maken, financiën beheren, onroerende zaken op hun naam krijgen, vergunningen aanvragen, etc.

[11.] De bijzondere status van kerkgenootschappen, hun zelfstandige onderdelen en de lichamen waarin zij verenigd zijn, komt tot uitdrukking in hun *internkerkelijke rechtspositie*. Als uitvloeisel van de godsdienstvrijheid worden zij namelijk 'geregeerd door hun eigen statuut'. Dat heeft consequenties in twee richtingen: enerzijds mogen zij hun eigen interne regelingen treffen op basis van hun geloofsopvattingen; anderzijds is een aantal wettelijke bepalingen op hen van toepassing, die de bijzondere positie van de kerken respecteren. Bij dit laatste valt bijvoorbeeld te denken aan de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb). De HKO gaat er van uit dat de kerken voor hun bijzondere kerkelijke organisaties en instellingen ook gebruik maken van deze speciale kerkelijke status.

Maatwerk

[12.] Het kiezen van de goede structuur voor de bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen is maatwerk. Juist omdat hiervoor geen overheidsregels gelden, mogen en moeten de kerken hun eigen infrastructuur zelf regelen. Het verenigings- en stichtingenrecht is niet van toepassing. Het kan dus ook zonder inschakeling van de notaris. En een notaris die geen weet heeft van de intern-kerkelijke verhoudingen is zelfs af te raden, omdat die vaak toch weer aan komt met het verenigings- en stichtingenrecht. Het leveren van maatwerk vereist wel inzet van betrokkenen en het zo nodig inschakelen van deskundigen op kerkelijk-organisatorisch terrein. De kerkelijke vrijheid van organisatie vraagt om een goed doordacht concept en zorgvuldige uitvoering daarvan.

[13.] Voor de totstandkoming van een bijzondere kerkelijke organisatie is allereerst een *formeel besluit* vereist van de kerkenraden van de gezamenlijke kerken dan wel van de classes die tot oprichting overgaan. Anders gezegd: een bijzondere kerkelijke organisatie kan niet zich zelf in het leven roepen, maar wordt opgericht door de deelnemende kerken en/of classes. Uit het besluit moet expliciet blijken dat er de gezamenlijke wil is om over te gaan tot de oprichting van een bijzondere kerkelijke organisatie voor een specifiek doel en dat deze bijzondere kerkelijke organisatie rechtspersoonlijkheid toekomt onder art. 2:2 BW.

[14.] Voor de bijzondere kerkelijke organisatie dient vervolgens een *statuut* te worden vastgesteld. Daarin wordt zowel de interne organisatie, het financieel beheer alsook de vertegenwoordiging van de bijzondere kerkelijke organisatie in het externe rechtsverkeer geregeld. Dit laatste is o.a. van praktisch belang voor het verkrijgen van een bankrekening, e.d. De bijzondere kerkelijke organisatie moet zich immers kunnen legitimeren vanuit het oprichtingsbesluit en haar statuut.

[15.] Bedacht dient te worden dat een bijzondere kerkelijke organisatie ook de *ANBI-status* dient te verkrijgen t.b.v. bijvoorbeeld de giftenaftrek. In beginsel zal een bijzondere kerkelijke organisatie kunnen vallen onder de groepsbeschikking die door de Belastingdienst is verleend aan "de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) alsmede hun zelfstandige onderdelen, en lichamen met een algemeen nut beogende doelstelling die zich binnen de invloedssfeer van het kerkgenootschap bevinden". Overleg hierover is gewenst met deputaten financiën en beheer.

[16.] Voor de opneming in het *Handelsregister* van de Kamers van Koophandel geldt dat een bijzondere kerkelijke organisatie in beginsel zal kunnen vallen onder de centrale inschrijving van de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) als koepelorganisatie met het centrale inschrijfnummer 09193479. Overleg hierover is gewenst met deputaten financiën en beheer.

[17.] Het voorgaande geldt mutatis mutandis ook voor de kerkelijke instellingen.

Stappenplan

[18.] De bestaande bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen doen er goed aan zich te beraden op de vraag of zij onder de HKO ongewijzigd kunnen blijven voortbestaan dan wel een aanpassingstraject moeten opstarten. Een tweetal bewegingen is in ieder geval te benoemen:

- De huidige bijzondere kerkelijke organisaties op PS-niveau dienen hun aansluiting binnen het kerkverband opnieuw te structureren wegens het vervallen van de particuliere synodes als beleidsvergaderingen.
- Bijzondere organisaties die nu nog opereren in de rechtsvorm van een civielrechtelijke vereniging of stichting dienen zich te gaan toeleggen op conversie naar een kerkelijke rechtspersoon onder de vigeur van art. 2:2 BW.

[19.] In het geval er sprake is van de opstart van een nieuwe bijzondere kerkelijke organisatie of kerkelijke instelling kan en dient er rechtstreekse aansluiting te worden gezocht bij de organisatiestructuur volgens artikel E68 HKO.

[20.] Samenvattend: als het gaat om de wijziging of totstandkoming van een bijzondere kerkelijke organisatie of kerkelijke instelling, zijn daarbij van belang:

- a. een *oprichtingsbesluit* waarbij de bijzondere kerkelijke organisatie of kerkelijke instelling in het leven wordt geroepen en waarbij haar een rechtspersoonlijkheidsvorm wordt toegekend die valt onder art. 2:2 BW;
- b. de totstandbrenging van een *statuut* betreffende de interne organisatie, het financieel beheer alsook de vertegenwoordiging van de bijzondere kerkelijke organisatie of kerkelijke instelling in het externe rechtsverkeer;
- c. aanmelding voor de *ANBI-status* via de groepsbeschikking voor de GKv van de Belastingdienst;
- d. aanmelding voor de inschrijving in het *Handelsregister* van de Kamers van Koophandel via het centrale inschrijfnummer van de koepelorganisatie van de GKv.

[21.] Het besluit tot het oprichten van bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen, de redactie van het statuut en het verdere uitvoeringstraject vraagt om een zorgvuldige en deskundige aanpak. De concrete begeleiding hierbij valt niet onder de taakstelling van deputaten herziening kerkorde. Deputaat mr. dr. P.T. Pel te Hattem, die ook deze handreiking voor deputaten heeft geschreven, is in voorkomend geval bereid om op zakelijke basis advies en bijstand te verlenen.

Deputaten herziening kerkorde

8 november 2013

In dit hoofdstuk culmineert onze rapportage in een omvattend besluit. Het regelt de vaststelling van de kerkorde, de inwerkingtreding ervan, de vaststelling van generale regelingen en besluiten, het overgangsrecht.

Ontwerpbesluit vaststelling, inwerkingtreding en overgangsrecht kerkorde Generale Synode van Ede 2014

Besluit 1: (de kerkorde)

- a. vast te stellen de definitieve tekst van de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, (hierna te noemen: kerkorde 2014) zoals opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit;
- b. te bepalen dat deze kerkorde 2014 in werking zal treden op 1 juli 2015;
- c. in te trekken de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, zoals deze is vastgesteld door de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 en nadien gewijzigd, met ingang van 1 juli 2015.

Besluit 2: (de generale regelingen en generale besluiten)

- a. vast te stellen de op grond van de kerkorde 2014 vereiste en daarop gebaseerde generale regelingen, als vermeld in bijlage 2 behorende bij dit besluit;
- b. vast te stellen de op grond van de kerkorde 2014 vereiste en de daarop gebaseerde generale besluiten, als vermeld in bijlage 3 behorende bij dit besluit;
- c. te bepalen dat de onder a. en b. vastgestelde generale regelingen en generale besluiten in werking treden met ingang van 1 juli 2015;
- d. kennis te nemen van de modelregelingen en handreikingen, als vermeld in bijlage 4 behorende bij dit besluit, en deze aan de kerken ter beschikking te stellen;
- e. deputaten herziening kerkorde op te dragen de volgende generale regelingen te ontwerpen en voor te leggen aan de volgende generale synode:
 1. de generale regeling voor predikantszaken, als bedoeld in artikel B8 van de kerkorde 2014;
 2. de generale regeling voor de kerkdiensten, als bedoeld in artikel C37.2 van de kerkorde 2014;
 3. de generale regeling voor het lidmaatschap, als bedoeld in artikel C43.2 van de kerkorde 2014;
 4. een generale regeling tot uitwerking van de plicht tot geheimhouding, als bedoeld in artikel C49.3 van de kerkorde 2014;

Besluit 3: (overgangsrecht I - algemeen)

- a. vervallen te verklaren de generale regelingen die zijn vastgesteld en de generale besluiten die zijn genomen vóór 31 januari 2014 en alleen van kracht te verklaren hetgeen besloten is door de Generale Synode van Ede 2014 en als zodanig kenbaar uit de acta van deze synode, alsmede te verklaren dat de in bijlage 5, behorende bij dit besluit, genoemde regelingen en besluiten van voorgaande generale synodes hun rechtskracht behouden;
- b. te bepalen dat de door de voorgaande generale synodes gedane uitspraken in appel en herziening en de besluiten op afgewezen revisieverzoeken hun rechtskracht behouden;
- c. te bepalen dat - wanneer de toepassing van een bepaling van de in bijlage 5 genoemde regelingen en besluiten in strijd komt met de kerkorde 2014 of een

daardoor vereiste of daarop gebaseerde generale regeling en/of generaal besluit – gehandeld wordt naar het nieuwe kerkelijke recht 2014.

Besluit 4: (overgangsrecht II – particuliere synodes)

te bepalen dat na sluiting van de laatste vergadering van een particuliere synode vóór 1 juli 2015, het moderamen van die vergadering tot 1 januari 2016 bevoegd is tot de uitvoering van en het toezicht op de uitvoering van de door die vergadering genomen besluiten ter beëindiging of overdracht van de tot 1 juli 2015 onder die particuliere synode ressorterende taken.

Besluit 5: (overgangsrecht III – kerkelijke rechtspraak)

te bepalen dat:

- a. een appelschrift dat vóór 1 juli 2015 tegen een uitspraak van een classis is ingediend bij de daartoe op dat moment bevoegde particuliere synode, ter behandeling wordt doorgezonden naar de (deputaten van de) generale synode, indien in redelijkheid van die particuliere synode niet gevergd kan worden dat zij het appelschrift op zorgvuldige wijze kan afhandelen voor haar laatste vergadering vóór 1 juli 2015;
- b. een na 1 juli 2015 ingesteld beroep of hoger beroep beoordeeld dient te worden naar het recht ten tijde van het ontstaan van het geschil tussen partijen, tenzij beide partijen anders aan de meerdere vergadering verzoeken en de meerdere vergadering dit op pragmatische gronden wenselijk acht.

Bijlage 2 behorende bij besluit 2 onder a

Generale regeling		Artikel kerkorde	Vindplaats	
			Beleidsrapport pagina	Aanvullend Beleidsrapport pagina
1.	Generale regeling naamgeving Gereformeerde Kerken	A1.1		4-5
2.	Generale regeling bindingsformulier	B7	9-20	
3.	Generale regeling Statuut van de Theologische Universiteit te Kampen	B13.1	21-23	
4.	Generale regeling studiefinanciering	B13.4	23-24	
5.	Generale regeling statuut bureau studiefinanciering	B13.4	23-24	
6.	Generale regeling voor echtscheiding en hertrouwen na echtscheiding	C46.5		11-13
7.	Generale regeling inzake samenwerking in missionaire projecten en gemeentestichting	C50.1 C50.2	29-30	
8.	Generale regeling gemeentestichting	C50.1 C50.2	30-36	
9.	Generale regeling instelling (tijdelijk) generaal deputaatschap voor advies en bijstand aan classes (oud art. 49 KO1978)	E62.6		13-16
10.	Generale regeling particuliere synode (nieuwe stijl)	E66	108	16-17
11.	Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijk Gereformeerde Kerk	E69.2	43-58	
12.	Generale regeling voor plaatselijke contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming	E69.2	43-58	
13.	Generale regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente	E69.2	43-58	
14.	Generale regeling voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland	E70	59-62	
15.	Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak	F75.3	62-69	
16.	Generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken	F79.3		18-22
17.	Generale regeling voor de klachtencommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties	F80		22-23
18.	Generale regeling voor revisieverzoeken	F81.4	69-74	
19.	Generale regeling diaconale steun	G82.2	75-77	
20.	Generale regeling voor aanvullende steun missionaire projecten	G82.2	78-80	
21.	Generale regeling aanvullende steun hulpbehoevende kerken	G82.2		23
22.	Generale regeling voor wijziging van de kerkorde	H86.2		24-26

Bijlage 3 behorende bij besluit 2 onder b

Generaal besluit		Artikel kerkorde	Vindplaats	
			Beleidsrapport pagina	Aanvullend Beleidsrapport pagina
1.	Huishoudelijke regeling voor de generale synode	E62.3	37-38	
2.	Regeling generale deputaten	E62.6 E62.7	38-43	
3.	Instructie voor de quaestor van de Gereformeerde Kerken in Nederland	G83.2	80-81	
4.	Instructie deputaten financiën en beheer	G83.2	80-81	

Bijlage 4 behorende bij besluit 2 onder d

Modelregelingen en handreikingen		Artikel kerkorde	Vindplaats	
			Beleidsrapport pagina	Aanvullend Beleidsrapport Pagina
1.	Plaatselijke regeling voor de roeping van een predikant	B12.2	81	27-29
2.	Plaatselijke regeling voor de roeping van ouderlingen en diakenen	B25.1	81	29-32
3.	Plaatselijke regeling Gereformeerde kerken in Nederland (voor de werkwijze van kerkenraad en diaconie)	B30.1	82-83	32-36
4.	Privacyreglement	C42	83-87	
5.	Classicale regeling van werkzaamheden	E62.3	87-102	
6.	Classicale regeling voor de kerkvisitatie	E65.3	102-105	
7.	Handreiking liquidatie particuliere synodes (oude stijl)	E66	113-116	
8.	Handreiking voor de oprichting van kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen	E68		36-40

Bijlage 5 behorende bij besluit 3 onder a

Onder het overgangsrecht vallende generale regelingen en generale besluiten		Artikel kerkorde	Vindplaats Acta
Generale regeling voor predikantszaken (beleidsrapport pagina 20-21)		B8	
1.	Regeling krijgsmachtpredikant	B10.2	GS 2005, art. 102, besluit 3, 5 GS 2011, art. 62, besluit 3, 4
2.	Pastorale zorg aan doven en slechthorenden	B10.2	GS 1993, art. 42, besluit 2, 3, 4, 7, 8 GS 1996, art. 55, besluit 3 GS 1999, art. 69, besluit 4 GS 2011, art. 60, besluit 2, 3
3.	Generale regeling voor de kerkelijke examens (BSO en TLO)	B11.1 B11.2	GS 1999, art. 28, besluit 3 GS 2002, art. 25, besluit 1
4.	Toelating predikanten uit buitenlandse kerken	B11.3	GS 1893, art. 165 GS 1927, art. 161
5.	Financiële verzorging predikant uit andere kerkgemeenschap	B11.3	GS 1978, art. 97
6.	Herhaald beroep in dezelfde vacature	B12	GS 1893, art. 164
7.	Taak consulent bij beroepingswerk	B12.4	KO 1978, art. 43
8.	Opleiding aan een andere universiteit	B13.3	GS 2002, art. 26, besluit 2, 3
9.	Toelating zonder theologische opleiding	B13.3	GS 2008, art. 94, besluit 1
10.	Predikantsweduwe die hertrouwt	B16.2	GS 1899, art. 124 GS 1975, art. 199
11.	Blijvende verhindering als gevolg van ziekte of ongeval	B17.2	GS 1902, art. 144 GS 1936, art. 173
12.	Inschakeling generale deputaten bij spanning tussen kerkenraad en predikant	B18	GS 2005, art. 55, besluit 5
13.	Regeling bij losmaking	B19	GS 1999, art. 30, besluit 2 GS 2002, art. 29, besluit 6 GS 2011, art. 31, besluit 5
14.	Financiële regeling bij ontheffing	B20.4	GS 2005, art. 55, besluit 7
15.	Tucht over predikanten die elders lid zijn	B21.1	GS 1936, art. 213
16.	Leeftijd voor emeritering	B22.1	GS 1981, art. 68
17.	Regeling inzake kerkelijk werkers	B31.3	GS 2005, art. 36
18.	Regeling preekconsent niet-predikanten	B32.2	GS 2008, art. 16, besluit 5 GS 2011, art. 22, besluit 3 (zie ook brieven classis Zwolle en PS Overijssel aan GS 2014)
Generale regeling voor de kerkdiensten Generale regeling voor het lidmaatschap (aanvullend beleidsrapport pagina 4-9)		C37.2 C43.2	

19.	Besluit uitspreken van de zegen	C37	GS 1999, art. 48
20.	Besluit orde van dienst	C37	GS 1975, art. 449, sub 2 en 3 GS 1999, art. 49 GS 2005, art. 76
21.	Besluit gebruik van bijbelvertalingen	C37	GS 2005, art. 32, 33, 41, 88
22.	Besluit kerkliederen	C37	GS 1999, art. 58 GS 2008, art. 64
23.	Besluit belijdenisgeschriften	C37	GS 1984/1985
24.	Besluit formulieren bij de bediening van doop en avondmaal, bij openbare belijdenis van het geloof, bij afkondigingen in het kader van de kerkelijke tucht, bij de bevestiging van ambtsdragers en bij de kerkelijke bevestiging van een huwelijk	C37	GS 2011, art. 44, vergelijk bijlagen 5.1, 5.2. en 5.3
25.	Besluit doop kinderen van doopleden of van minderjarigen	C39	GS 1955, art. 105 GS 2008, art. 21
26.	Besluit doop geadopteerde kinderen	C39	GS 2002, art. 34 GS 2008, art. 24
27.	Besluit doop van pleegkinderen	C39	GS 2008, art. 21
28.	Besluit viering avondmaal aan huis	C40	GS 2005, art. 51
29.	Besluit gasten aan het avondmaal	C41	GS 2005, art. 132 GS 2005, art. 50 GS 2008, art. 22
30.	Besluit toelating anders dan uit zusterkerken	C42	GS 1939, art. 337
31.	Besluit toelating asielzoekers	C42	GS 2005, art. 40
32.	Besluit gastlidmaatschap jongeren	C42	GS 1999, art. 67 GS 2002, art. 37

Overige zaken te regelen door de GS:

- Voorzitter deputaatschap advies en bijstand classes
- Samenroepende kerken vier PS-en nieuwe stijl

Op blz. 110 van ons beleidsrapport staat een voorstel voor een nieuwe opdracht. Die wordt op twee punten aangevuld:

1. een opdracht om de besluiten van de huidige generale synode te verwerken in de generale regelingen;
2. de nieuwe kerkorde is tot stand gekomen na een procedure die twee 'inspraakrondes' kende waarin de kerken hebben kunnen reageren, plus een vaststelling in eerste en tweede lezing (de laatste met verwerking van classicale consideraties). De kerkorde bevat bovendien een artikel over eventuele wijziging van de kerkorde, met daarbij een generale regeling. Voor een algehele evaluatie lijkt ons daarom geen reden aanwezig. Het lijkt ons wel zinvol de kerken een adres te bieden waar de kerken eventuele knelpunten kunnen melden waarop ze in de praktijk stuiten.

Besluit 2:

nieuwe deputaten kerkorde op te dragen:

- a het werk aan de generale regelingen, zoals dat door de synode van 2011-2012 in gang gezet is en op de synode van 2014 nog niet kon worden afgerond, voort te zetten;
- b de door de laatste generale synode genomen besluiten waar nodig te integreren in de generale regelingen;
- c als adres te fungeren voor het melden van eventuele knelpunten bij de toepassing van de kerkorde in de praktijk;
- d de kerken desgevraagd te dienen met voorlichting over de nieuwe kerkorde;
- e kerkelijke vergaderingen desgevraagd te dienen met advies bij de overgang naar de nieuwe kerkorde;
- f de generale synode desgewenst te dienen met adviezen op het gebied van kerkrecht en kerkorde.

1 ERRATA OP BELEIDSRAPPORT

Pag. 23, overwegingen HKO, ad 2, punt 3 moet zijn: “op een later tijdstip dan onder 2 genoemd

Pag. 23, voorstellen, 1 te vervangen door: “**de door de RvT van de TU voorgestelde tekst inzake de tussentijdse benoeming van docenten op te nemen in**”

Pag. 37, voorstellen 1, art. 10.1 nieuwe tekst: ‘**onder wie in elk geval zij die deel uitmaakten van de classis of particuliere synode waartegen ...**

Pag. 52 regeling contact en samenwerking CGK sub 2 toevoegen:

Wanneer een gemeentelid verhuist en zich elders wenst aan te sluiten bij een christelijke gereformeerde gemeente, wordt artikel C44 toegepast.

Pag. 63, GR kerkelijke rechtspraak: **art. 3.7 vervalt**

Pag. 77, voorstel 4: ‘een besluit op’ wordt: een besluit **over**

Pag. 79, onder voorstel 2, 3^e gedachtestreepje: missionair wordt: missionaire

Pag. 80, sub 9, tweede gedachtestreepje: woord ‘zodra’ wordt geschrapt

Pag. 91, sub A2.2: schrappen: van de generale synode

Pag. 91, model classisregeling, art. A5.2 wordt: Predikanten die niet zijn afgevaardigd, wonen zoveel mogelijk de vergadering bij **en maken, met adviserende stem, deel uit van de vergadering.**

Pag. 94, sub C17.1: Zij benoemt hiervoor **zo nodig** een deputaatschap Evangelisatie.

Pag. 94, sub D19.4 wordt: “tegen het door de classis goedgekeurde **kerkenraadsbesluit ...**”

Pag. 94, sub E20.3 punt c, het slot wordt: “**bestaande uit drie personen.**”

Pag. 95, sub E20.3 k: aan het slot schrappen: ‘en een secundus’

Pag. 95, sub E20.3, punt l: aan het slot schrappen: ‘en een secundus’.